VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV PRAHA

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2010

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE VHÚ PRAHA

Vážení přátelé,

dostává se Vám do rukou výroční zpráva Vojenského historického ústavu Praha za rok 2010. V uvedeném roce uplynulo šedesát pět let od konce druhé světové války, a právě toto výročí stálo v centru aktivit VHÚ. Především byl v květnu 2010 veřejnosti zpřístupněn výstavní projekt nazvaný „1945 – konec války v Čechách“. Expozice komplexním, vizuálně plastickým i obsahově vyčerpávajícím způsobem zprostředkovala návštěvníkům Armádního muzea Žižkov situaci jara a léta roku 1945 v českém prostoru. Výstava se setkala s mimořádným zájmem návštěvníků i médií, byla také vůbec největším výstavním projektem, který se toho roku danému tématu věnoval.

Vojenský historický ústav Praha, coby muzejní i vědecká instituce celorepublikového významu, v roce 2010 i nadále úspěšně rozvíjel svoji činnost. Utěšeným způsobem se rozrůstaly naše sbírkové fondy, do kterých jsme získali množství dokumentů, předmětů i artefaktů, které ilustrují historii vojenství v národním i evropském rozměru. Postupuje také celková evidence sbírkových předmětů. S rozšiřováním sbírek však úzce souvisí i problém jejich zpřístupnění: VHÚ stále bojuje s omezeným prostorem, veřejnosti může být prezentován jen zlomek toho, co je v depozitářích. Týká se to hlavně budovy Armádního muzea Žižkov. Tato situace se řeší výstavbou nových depozitářů v areálu Vojenského technického muzea Lešany, kam budou sbírky z Armádního muzea Žižkov přemístěny.

V oblasti vědecké klademe důraz na vysokou míru kvality našich publikačních výstupů. Práce našich specialistů jsou v odborných i širších kruzích nadále vysoce ceněny pro svoji mimořádnou úroveň, faktografickou spolehlivost a tematickou výjimečnost. Zásadním způsobem se také rozvíjí naše sféra knihovnická, kde se VHÚ aktivně zapojil do programu digitalizace sbírkových fondů. Podílíme se také na

muzejních i vědeckých projektech s různými subjekty či sbírkotvornými institucemi. S Národním muzeem jsme například vytvořili dlouhodobý výstavní projekt „Zlatá?šedesátá. Vzpomínky a realita.“.

Chtěl bych v této souvislosti poděkovat všem pracovníkům Vojenského historického ústavu Praha, kteří přispěli svým dílem k tomu, že rok 2010 patří k těm úspěšným v historii naší instituce. Děkuji i Ministerstvu obrany, jehož vstřícný přístup vytváří dobré podmínky pro naši činnost a rozvoj. A samozřejmě patří dík i desítkám tisíců návštěvníků našich muzeí, kteří nám zachovávají přízeň.

Ředitel Vojenského historického ústavu Praha, plk. Mgr. Aleš Knížek

OBSAH

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA……...6

2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA……8
2.1 Organizační struktura a personální obsazení ……9

3 HISTORIE VHÚ PRAHA……10

4 KOMISE VHÚ PRAHA……13
4.1 Komise vojenských tradic a symboliky……13
4.2 Výstavní komise……..17
4.3 Sbírková komise a akviziční činnost……17

5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY……..23
5.1 Sbírkové fondy VHÚ Praha……...23
5.2 Oddělení správy muzejních sbírek ……25
5.3 Preventivní ochrana a ošetření sbírek……..…26

6 KNIHOVNY VHÚ PRAHA…… 28
6.1 Referát historie knihovních fondů……..28
6.2 Referát specializovaných knihovních fondů……..……..……..33

7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST……35
7.1 Výzkumné projekty……35
7.2 Konference pořádaná VHÚ Praha……..……36
7.3 Konference s účastí pracovníků VHÚ Praha a přednášková činnost ……..36

8 PREZENTAČNÍ ČINNOST VHÚ PRAHA……..40
8.1 Kalendárium……..…40
8.2 Návštěvnost ……..41
8.3 Armádní muzeum Žižkov……..42
8.3.1 Stálá expozice ……...43
8.3.2 Výstava ……...44
8.3.3 Akce pro veřejnost ……45
8.3.4 Edukativní program - Operace Historikon……..45
8.4 Letecké muzeum Kbely……..47
8.4.1 Stálá expozice……49
8.4.2 Akce pro veřejnost……..49
8.5 Vojenské technické muzeum Lešany …….…51
8.5.1 Stálá expozice……..51
8.5.2 Akce pro veřejnost……...52
8.6 Další výstavní činnost VHÚ Praha……54
8.7 Časopis Historie a Vojenství ……58

9 VYDAVATELSKÁ ČINNOST……...60

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY……68

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA

VHÚ Praha je vědeckovýzkumné, muzejní a knihovní zařízení Ministerstva obrany ČR. Administrativně spadá přímo pod ministra obrany ČR. Je součástí jednotné rozpočtové organizace Ministerstva obrany s odpovědností za výkon státní správy v dále konkretizovaných oblastech. Jako vojenské zařízení má povinnosti a práva stanovené ve vojenských řádech a předpisech, nařízeních a směrnicích.

Jeho posláním je, ve smyslu platných legislativních norem, soustavně a cílevědomě shromažďovat písemné a hmotné památky k dějinám našeho vojenství a armády, odborně o tyto fondy a sbírky pečovat, vědecky je zkoumat a zpracovávat. Vědeckovýzkumná činnost je zaměřena především na problematiku I., II. a III. odboje a zpracovávání personálií předních vojenských osobností. Dlouhodobě je zkoumáno české a československé vojenství zejména ve 20. století.

Výsledky této práce prezentuje VHÚ Praha jednak v muzejní a výstavní činnosti, dále v knihovní službě, na vědeckých konferencích a seminářích, v knižních a časopiseckých publikacích. Dále komplexně zajišťuje plnění koncepčních i operativních požadavků Ministerstva obrany a Generálního štábu AČR, vojenských škol, velitelství a zařízení Armády ČR v oblasti své působnosti. Jde zejména o zpracování vědeckých studií, expertíz, podkladů, informační zajištění a přednášek. Zajišťuje metodickou pomoc v oblasti své působnosti pro resortní i mimo resortní instituce. Ze zákona je garantem udílení povolení k vývozu militárií.

Vojenskou historii reprezentuje v zahraničí Česká komise pro vojenské dějiny, která je členem Mezinárodního komitétu pro vojenské dějiny (CIHM). VHÚ Praha je současně členem v komisích Mezinárodního výboru muzeí (ICOM) a Mezinárodní asociace muzeí zbraní a vojenské historie (IAMAM) při UNESCO.

Vojenský historický ústav Praha spravuje tři muzea – Armádní muzeum Žižkov, Letecké muzeum Kbely a Vojenské technické muzeum Lešany.

2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha je organizačně tvořen ředitelstvím a třemi specializovanými odbory:

a) Odbor muzeí

b) Odbor historicko dokumentační

c) Odbor provozně ekonomický

2.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Organizační struktura vojenského zařízení VHÚ Praha a personální obsazení ke dni 31.12. 2010:

ŘEDITELSTVÍ VHÚ PRAHA	**ředitel VHÚ Praha plk. Mgr. Aleš Knížek**
• **Odbor historicko dokumentační**	**ředitel PhDr. Jiří Rajlich**
oddělení správy vojenské historie	*vedoucí PhDr. Jaroslav Láník, Csc.*
oddělení vzdělávací a vojenská knihovna	*vedoucí pplk. PhDr. Eduard Stehlík*
referát historie knihovních fondů	*vedoucí Mgr. Zdeněk Munzar, DiS.*
referát speciálních knihovních fondů	*vedoucí Mgr. Ilona Rožánková*
• **Odbor muzeí**	**ředitel mjr. Mgr. Michal Burian**
oddělení sbírkových fondů	*vedoucí PhDr. Jan Boris Uhlíř, PhD.*
oddělení správy muzejních sbírek	*vedoucí mjr. Ing. Robert Speychal*
oddělení restaurování a konzervování	*vedoucí Petr Moudrý*
oddělení komunikace s veřejností	*vedoucí Natálie Poděbradská*
• **Odbor provozně ekonomický**	**ředitel plk. Ing. Jaroslav Beneš**
oddělení zabezpečení	*vedoucí Ing. Jiří Kocmich*
oddělení ostrahy	*vedoucí Ing. Václav Brůžek*

3 HISTORIE VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha je vědecká instituce s dlouholetou tradicí. Vznik a působení VHÚ Praha jsou úzce spjaty s I. československým vojenským odbojem a samotným založením Československé republiky.

Krátce po vzniku samostatné Československé republiky přišla řada politiků s návrhem, aby byl důstojným způsobem připomenut boj československých legionářů za vznik samostatného státu Čechů a Slováků. Již na jaře roku 1919 se na Ministerstvu národní obrany konala první schůze Poradního sboru pro postavení Pantheonu československých legií. V čele tohoto sboru stál, jako předseda, první ministr národní obrany Václav Klofáč. Počátkem léta téhož roku byl dosavadní Poradní sbor přetvořen na Památník odboje, který působil jako poradní orgán při soustřeďování písemných a hmotných památek na československý odboj za 1. světové války. Množství památek postupně rostlo, zvláště po návratu československých legionářů z Ruska, kteří věnovali Památníku odboje mnoho cenných předmětů a písemností týkajících se I. československého odboje. V důsledku toho přestávaly jeho dosavadní prostory a organizační struktura vyhovovat. Proto došlo, na podzim roku 1920, k jeho přeměně z oddělení MNO na samostatnou instituci, která se skládala z Archivu legií, umístěného dočasně v Národním muzeu, muzejní předměty byly soustředěny na zámku v Tróji, tzv. obrazárna legií v letohrádku Hvězda, fotoarchiv a filmový archiv v Trojické ulici v Praze. Do funkce ředitele Památníku odboje byl ustanoven pplk. Rudolf Medek.

Rozptýlenost budov po celé tehdejší Praze však činnost Památníku odboje značně ztěžovala, proto bylo záhy rozhodnuto postavit pro Památník odboje nový komplex budov, kde by se nacházela muzejní, archivní i správní oddělení. Po delším výběru vhodné lokality byl zvolen vrch Vítkov na pražském Žižkově. Areál byl vybudován v letech 1927 - 1929 podle návrhu architekta Jana Zázvorky (1884-1963), bývalého československého legionáře v Rusku. Na samotném vrcholu Vítkova současně probíhala výstavba Pantheonu národního osvobození, před

nímž měla stát jezdecká socha Jana Žižky z Trocnova, od sochaře Bohumila Kafky. Pantheon měl být slavnostně otevřen 28. října 1938, vzhledem k politické situaci k tomu již nedošlo. Definitivně byl dokončen a otevřen v roce 1950. V této době měl již zcela jiné poslání.

10. všesokolský slet, léto 1938

V roce 1929 došlo ke sloučení dosavadního Památníku odboje s Archivem národního osvobození (vzniklým v roce 1919 při Zemském archivu českém), Vojenským archivem RČS (vzniklým roku 1920 jako Archiv MNO) a Vojenským muzeem RČS (to bylo zřízeno v roce 1920 při Československém vojenském ústavu vědeckém a soustřeďovalo památky vzniklé před rokem 1914). Vznikla tak nová vědecká instituce Památník osvobození, jehož součásti byly umístěny v tomto novém komplexu na Žižkově. Pouze část vojensko-historických muzejních sbírek zůstala v budově karlínské Invalidovny. Jako poradní orgán byla ustavena sedmičlenná vědecká rada, kterou jmenoval prezident republiky. Ředitelem Památníku osvobození se stal, nyní již plukovník, Rudolf Medek.

Po nacistické okupaci českých zemí v roce 1939 se Památník osvobození stal předmětem likvidačních zásahů. Byl označen za nositele "legionářské ideologie", chápané jako protiněmecká. Jako součást rušeného MNO byl celý areál Památníku osvobození (tj. včetně administrativní části, muzea, archivu) prohlášen za majetek německého Wehrmachtu. V srpnu 1939 komplex budov zabralo Gestapo a bylo zde umístěno tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungstelle, které spravovalo záležitosti muzejní, archivní a knihovní a jehož součást tvořilo oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag). Toto muzeum, jenž mělo být odbočkou německého Vojenského muzea ve Vídni, bylo od roku 1940 budováno ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech, kam byly v rámci tohoto opatření přestěhovány i muzejní sbírky ze Žižkova a z Karlína. Na sklonku války byly tyto sbírky zčásti vyvezeny za hranice, ale po válce se je až na některé výjimky podařilo získat zpět. Část vedoucích pracovníků Památníku osvobození byla za války uvězněna, mnozí další bývalí zaměstnanci se zapojili do odboje.

Po válce byla snaha o co nejrychlejší obnovení Památníku osvobození. Již 29. května 1945 byl výnosem MNO zřízen dřívější Památník osvobození pod názvem Vojenský ústav vědecký, který se dělil na Památník osvobození, Vojenské historické muzeum, Vojenský ústřední archiv a Vojenskou ústřední knihovnu. Velitelem byl jmenován pplk. Rudolf Smetánka. VÚV byl podřízen Hlavnímu štábu československé armády. Záhy po zřízení VÚV došlo k jeho reorganizaci (10. červen 1945). Vojenský ústav vědecký byl přejmenován na Vojenský historický ústav. Z jeho podřízenosti byla vyňata Vojenská ústřední knihovna a nadále se skládal z Památníku osvobození, Vojenského historického muzea a Vojenského ústředního archivu. Organizační struktura samotného Památníku osvobození byla následující: Vojenskohistorické oddělení, Archivní oddělení politické, Archivní oddělení vojenské a Museum Památníku osvobození (dnešní Armádní muzeum Žižkov). Součástí Musea Památníku osvobození byl taktéž Sbor pro zbudování Pantheonu národního osvobození, který se staral o dobudování tohoto žižkovského monumentu.

Komunistický převrat v únoru 1948 znamenal další zlom v historii ústavu. Nový politický režim nahlížel s odporem nejen na legionářské tradice I. odboje, ale i na účast československých vojáků v bojích na západní frontě během 2. světové války (II. československý vojenský odboj). Stejně jako v celé společnosti prošel také VHÚ důkladnou personální čistkou. Z nositele legionářských tradic, pod vedením Hlavní politické správy MNO, se VHÚ stal v československé armádě ideologickým pracovištěm Komunistické strany Československa - například v roce 1951 byla v jeho muzeu uspořádána výstava "30 let Komunistické strany Československa". Plány využít objekty Památníku osvobození pro zřizovaný Ústav dějin KSČ se však nerealizovaly a budovy i nadále spravoval Vojenský historický ústav. Ten se skládal z Vojenského historického oddělení, Vojenského historického archivu a Vojenského historického muzea, k němuž byla koncem 60. let přičleněna nově vzniklá expozice Muzea letectví a kosmonautiky v Praze-Kbelích (dnešní Letecké muzeum Kbely).

V druhé polovině 60. let došlo v Československu k uvolnění komunistického tlaku na společnost, což se také odrazilo na práci VHÚ. Tento proces byl přerušen vstupem okupačních vojsk států Varšavské smlouvy. Tak jako po únoru 1948, také po srpnu v roce 1968 proběhly v řadách pracovníku VHÚ rozsáhlé čistky a ústav se opět stává ideologickým pracovištěm Československé lidové armády.

Po pádu komunistického režimu v listopadu 1989 prošel ústav zásadní restrukturalizací. V dubnu 1990 byl Vojenský historický ústav formálně zrušen a na jeho základě byl zřízen Historický ústav Československé armády. Od ledna 1993, po rozdělení československého státu, nesl označení Historický ústav Armády České republiky. V roce 2002 se vrátil k tradičnímu názvu Vojenský historický ústav Praha. Jeho ředitelství spolu s dalšími složkami sídlí na Žižkově, zatímco jeho další pracoviště se nalézají ve Kbelích a v Lešanech u Týnce nad Sázavou.

4 KOMISE VHÚ PRAHA

4.1 KOMISE VOJENSKÝCH TRADIC A SYMBOLIKY

VHÚ Praha je institucí naší armády, určená nejen k připomínání slavných vojenských tradic našeho státu prostřednictvím muzejních expozic, ale také pro udržování a uchovávání těchto tradic jako takových. Do této činnosti, kterou vykonává již po 85 let, patří kromě mnoha jiných velice rozmanitých úkolů, které klade na VHÚ Praha resort MO ČR nebo i jiné instituce a občané, i udržování kontinuity české a československé vojenské symboliky v mnoha podobách.

Právě k tomuto účelu byla zřízena na sklonku roku 2002 „Komise vojenských tradic a symboliky“, která již neodmyslitelně patří k hlavním činnostem VHÚ Praha a v poslední době k nejvytíženějším poradním orgánům ředitele. Celá činnost komise směřuje k dodržování tradic a symboliky s ohledem na nejslavnější moderní historii naší armády zejména k období 1914 – 1945.

Rok 2010 byl pro VHÚ Praha v oblasti symboliky zcela zásadní. Na počátku roku byl podepsán a vyhlášen nový Statut VHÚ Praha, kterým bylo ukotveno jedinečné postavení VHÚ Praha jako jediné a vrcholné instituce v oblasti tvorby, kontroly a užívání vojenské symboliky pro resort MO ČR. Komise v roce 2010 vyřešila sedm znaků pro Armádu ČR, jeden mezinárodní (MLCC) a upravila několik nových a starších znaků pro Policii ČR.

V roce 2010 se vytvořilo větší množství znaků útvarů, než bývá obvyklé. Bylo to zejména kvůli zvýšenému nasazení našich vojenských jednotek v Afghánistánu i vzhledem k zavádění nových znaků u Policie ČR. Byly vytvořeny znaky dočasných jednotek ve Wardaku, velení českých jednotek v Kábulu i vrtulníkové jednotky v Šaraně.

Dále vytvořila komise resortní medaili k 10. výročí vstupu do NATO. V oblasti faleristiky navrhla a podílela se na vzniku obnovy upravených odznaků pro jednotlivé třídnosti letectva po vzoru první republiky. Byl rozpracován také nový odznak pro tzv. bojový kontakt.

Vzniklo také 13 návrhů bojových praporů pro zbývající jednotky, kterým nebyly zatím uděleny a byly navrženy čtyři čestné názvy jednotkám. V roce 2010 vytvořila komise také příležitostná loga k různým výročím jako bylo 20 let Vojenské policie a 60 let časopisu Historie a vojenství.

Další činnost komise souvisí se změnami, které probíhají v celé armádě ČR. Komise vojenských tradic a symboliky začala připravovat úpravy služebních předpisů týkajících se služebních stejnokrojů, tedy Stejnokrojového předpisu Všeob P-47. S tím souvisí i práce na samotných změnách a úpravách ve výstroji, na zeštíhlení výbavy apod.

Podobná práce čekala komisi i při drobných úpravách a zásazích do stejnokrojů Hradní stráže. Při této práci byla důležitá konzultace i s autorem původních stejnokrojů Hradní stráže, Theodorem Pištěkem. Díky této spolupráci se podařily domluvit tyto sice drobné, leč důležité změny a zásahy do stejnokrojů a připravit smlouvu na finální zakotvení autorských práv k používání stejnokrojů Hradní stráže.

Asi nejvíce pro širokou veřejnost viditelná práce této komise bude vizuální úprava hodností Ozbrojených sil ČR. Tento projekt běží již několik a vyvrcholil právě v roce 2010. Vychází z tradiční podoby hodností československé armády z 30. let minulého století a dokonale vizuálně odliší jednotlivé hodnostní sbory jak na služebním, tak i na polním stejnokroji. Veřejnost sice byla již seznámena s těmito úpravami v tisku, ale reálně je spatří až v roce 2011, neboť tato úprava platí od 1.1. 2011.

VOJENSKÉ HODNOSTI

MUŽSTVO a SBOR PODDŮSTOJNÍKŮ

VOJENSKÉ HODNOSTI

SBOR ROTMISTRŮ a PRAPORČÍKŮ

VOJENSKÉ HODNOSTI

SBOR NIŽŠÍCH DŮSTOJNÍKŮ

VOJENSKÉ HODNOSTI

SBOR VYŠŠÍCH DŮSTOJNÍKŮ

VOJENSKÉ HODNOSTI

SBOR GENERÁLŮ

4.2 VÝSTAVNÍ KOMISE

Výstavní komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro expoziční činnost. Komise projednává následující pohyby sbírkového fondu: expoziční využití v rámci vlastních výstavních projektů VHÚ Praha, zápůjčky, badatelské využití pro účely vědecké, popř. vzdělávací, převzetí sbírek do dočasného užívání. Dále také komise rozhoduje o vývozních povoleních militárií.

Během roku 2010 se výstavní komise sešla 16x a řešila 235 žádostí ohledně badatelského zpřístupnění sbírkových předmětů, prodloužení výpůjčních lhůt stávajících smluv nebo zapůjčení sbírkových předmětů do krátkodobých výstav.

- V roce 2010 komise rozhodla o následujícím:

Zapůjčení sbírkových předmětů	**314**
z toho do zahraničí	10
Prodloužení stávajících zápůjček	**603**
Udělení vývozních povolení	**123**
trvalých	118
dočasných	5

4.3 SBÍRKOVÁ KOMISE A AKVIZIČNÍ ČINNOST

Sbírková komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro sbírkotvornou činnost. Komise projednává všechny změny sbírkového fondu: nákup, výměna, dar, bezúplatný převod ze státního majetku, vyřazení sbírkového předmětu apod.

V roce 2010 přibylo do sbírek Vojenského historického ústavu Praha 4 727 sbírkových předmětů, z nichž bylo zaevidováno celkem 1 473 přírůstkových čísel.

- Předměty byly získány nákupem, darováním či převodem od vojenských útvarů v následujících počtech:

Nákupy	2 360
Dary	649
Převody	759
Vlastní	957
Nálezy	2

- Akviziční činnost dle sbírkových fondů VHÚ Praha za rok 2010:

Archeologie	0
Automatické palné zbraně	4
Bodáky	0
Cínové figurky	0
Dary	43
Dělostřelecký materiál a optika	57
Faleristika a drobná plastika	56
Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média	215
Grafika	30
Hudební nástroje a hudebniny	0
Chemický materiál	394
Chladné zbraně a zbroj	9
Kosmonautika	0
Letecký materiál	75
Meteorologie	0
Modely	289
Padáky	0
Pistole a revolvery	46
Ruční palné zbraně do roku 1870	2
Ruční palné zbraně po roce 1870	39

Spojovací materiál	236
Stejnokroje a výstroj	598
Střelivo	1
Těžká bojová a automobilní technika	250
Týlový materiál	541
Varia	1 647
Vexilologie	50
Výtvarné umění	86
Ženijní materiál	59

Stejně jako v minulých letech přibylo i v roce 2010 do sbírek Vojenského historického ústavu Praha množství vzácných předmětů. Zmiňme alespoň pár těch nejdůležitějších či nejzajímavějších.

V roce 2010 získal VHÚ Praha do svých sbírek např. rakousko-uherskou šavli pro důstojníky jezdectva vzor 1904 v darovacím provedení. Dle dostupných informací se jedná o typ šavle, které předával osobně císař František Josef I. u příležitosti výročí svého narození (18. srpen) vybraným důstojníkům. Vnější strana čepele je zdobena ornamentálními rozvilinami, vojenskými trofejemi a nápisem „Für Ehre und Pflicht, bis Herz und Klinge bricht“, vnitřní strana ornamentálními rozvilinami, vojenskými trofejemi, císařskou korunou, monogramem FJI a nápisem 18 AUGUST 1911. Dřevěná rukojeť je potažena kůží z bílého rejnoka a obtočena stáčeným stříbrným drátkem. Mohutný nesouměrný koš s ovalením na okraji je zdoben prolamovaným florálním ornamentem a reliéfem dvouhlavého rakouského orla. Hřbet rukojeti zdobený kanelurou je zakončen hlavicí

s profilovanou oválnou maticí, která má na vnější straně plastický rodový znak, který zároveň sloužil jako pečetidlo. Kolem těla rukojeti a koše je uvázáno portepé z kovových zlacených drátků přišitých na kůži. Na hrušce portepé je z jedné strany rakouský znak a z druhé strany panovnický monogram FJI. Zbraň je ukázkou neobyčejného provedení tzv. darovací šavle. Zachovalost všech komponentů a doplňků je zcela výjimečná. Ze všech atributů provedení, jako je použitý materiál rukojeti, výzdoba koše, výzdoba čepele, kožené závěsné řemení, provedení portepé atd. je zřejmé, že výrobce věnoval výrobě a zejména výzdobě zbraně mimořádnou péči a pozornost. Šavle byla zcela jistě určena pro významnou osobnost.

Lidé bez domova

Mezi další zajímavé přírůstky za rok 2010 patří i model sousoší z pálené hlíny od Břetislava Bendy „Lidé bez domova“. Je upomínkou násilného vysídlení obyvatel Sedlčanska za protektorátu v letech 1943–1945. Realizace, kterou autor vytvořil již v pozdním věku (v roce 1978) s pomocí svého syna Milana Bendy, je umístěna na Sukově náměstí v Sedlčanech.

Břetislav Benda se narodil 28. března 1897 v Líšnici u Milevska. Zájem o modelování a výtvarný talent projevoval již od dětství. V letech 1911–1915 navštěvoval sochařskou a kamenickou školu v Hořicích.V roce 1915 byl přijat na Akademii výtvarných umění, kde byl žákem Josefa Václava Myslbeka. Jeho studia však přerušila 1. světová válka, a tak v roce 1916 musel narukovat na frontu. V Itálii utrpěl vážná poranění obou dlaní, avšak toto zranění se mu naštěstí v další tvorbě nestalo překážkou. V letech 1919 až 1922 pokračoval ve studiu na Akademii pod vedením Jana Štursy. Od roku 1923 byl členem uměleckého sdružení Mánes. Břetislav Benda vytvořil za svůj dlouhý život řadu významných sochařských děl. Jeho realizace můžeme dodnes vidět v mnoha exteriérech.

Divizní generál Karel Janoušek

Generál Karel Klapálek

V roce 2010 se podařilo VHÚ Praha získat do svých sbírek také kolekci bronzových bust představitelů tzv. II. československého odboje, kterou vytvořil akademický sochař Milan Benda, syn dříve zmíněného českého sochaře Břetislava Bendy.

Jde o generála Karla Klapálka, Josefa Františka (plukovníka in memoriam), Aloise Vašátka (generálmajora in memoriam) a Josefa Ocelky (generálmajora in memoriam). Součástí souboru je dále busta divizního generála Karla Janouška, generálního inspektora československých vojsk v zahraničí za 2. světové války a armádního generála Aloise Lišky, velitele vojenské odbojové organizace Obrana národa.

Generál Rudolf Medek

S počátky existence Památníku odboje, předchůdcem současného Vojenského historického ústavu Praha, je spjata osobnost generála Rudolfa Medka, prvního ředitele této instituce. Právě Milan Benda vytvořil v roce 2010 bronzovou bustu, která představuje v realistickém pojetí tuto výraznou postavu československých dějin. Busta byla v roce 2010 zařazena do sbírek VHÚ Praha.

Velmi významným přírůstkem do sbírek VHÚ Praha bylo i tzv. Veterinární muzeum. Pod tímto názvem putoval po různých veterinárních skladech československé a posléze české armády několik desítek let materiál, jehož největší část tvoří veterinární soupravy německé, sovětské a československé provenience používané československou armádou v období 30. až 60. let 20. století. V roce 2010 putování skončilo a ke konci roku tento materiál přešel do sbírek VHÚ Praha. Pevný základ této sbírky se s největší pravděpodobností utvořil na konci 60., popřípadě na začátku 70. let, neboť právě na začátku 70. let se objevily nové veterinární soupravy, kterými byly nahrazeny zřejmě tehdy ještě používané staré válečné a poválečné soupravy, z nichž pak bylo Veterinární muzeum dotvořeno. Materiál je složen převážně z velkých veterinárních souprav sovětské a československé provenience, dále z různých potřeb a pomůcek pro ošetřování větších zvířat, převážně koní.

Expozice veterinárního muzea na zámku v Grabštejně

Zvláštní kapitolou jsou veterinární soupravy německé, původem zřejmě kořistní z 2. světové války, které československá armáda pravděpodobně používala z nedostatku vlastních či kvalitních zdrojů. Dohromady na padesát veterinárních souprav, instrumentárií, přístrojů a nástrojů, pomůcek i různých jednotlivostí určených k veterinárnímu použití, tak vytváří určitý obraz vývoje československého vojenského veterinárního zdravotnictví v období přibližně od 30. let do konce 60. let 20. století.

5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY

5.1 SBÍRKOVÉ FONDY VHÚ PRAHA

Sbírka VHÚ Praha je jako celek zapsána v Centrální evidenci sbírek (CES) vedené Ministerstvem kultury ČR.

- Počty evidenčních záznamů zapsaných do CES dle sbírkových fondů VHÚ Praha ke dni 31.12. 2010:

Archeologie	2 153
Automatické palné zbraně	2 648
Bodáky	964
Cínové figurky	11 472
Dary	934
Dělostřelecký materiál a optika	2 647
Faleristika a drobná plastika	13 738
Filmotéka a filmové technologie	17 905
Grafika	38 113
Hudební nástroje a hudebniny	1 398
Chemický materiál	760
Chladné zbraně a zbroj	3 515
Kosmonautika	84

Letecký materiál	1 838
Meteorologie	153
Modely	990
Padáky	248
Pistole a revolvery	2 467
Ruční palné zbraně do roku 1870	2 577
Ruční palné zbraně po roce 1870	2 352
Spojovací materiál	1 396
Stejnokroje a výstroj	14 548
Střelivo	6 717
Těžká bojová a automobilní technika	924
Týlový materiál	955
Varia	39 801
Vexilologie	1 432
Výtvarné umění	7 922
Ženijní materiál	213

5.2 ODDĚLENÍ SPRÁVY MUZEJNÍCH SBÍREK

Oddělení správy muzejních sbírek (OSMS) se po konsolidaci v roce 2009 a započetí prací na projektu nových depozitářů, začalo připravovat na velké stěhování a na zahájení stavby hlavních depozitních budov ve Vojenském technickém muzeu Lešany. Druhá polovina roku byla ve znamení opětných rekonstrukčních prací, tentokrát na depozitářích v objektech č. 83, 112 a 93. Činnost v těchto depozitářích byla vzhledem k nemožnosti odstěhování sbírek mimo objekty velice náročná pro celý muzejní odbor (balení sbírek, neustálá ostraha pracovníků stavebních firem apod.). Dále byla zrekonstruována část objektu č. 56, ve kterém byl zřízen depozitář tzv. hořlavých filmů ze sbírky Filmotéka a filmové technologie. Celá rekonstrukce byla až na detaily dokončena koncem roku 2010. V průběhu celého roku pokračovalo průběžné stěhování filmové sbírky a dalšího materiálu z bývalých kasáren na Pohořelci, které budou uvolněny pro jiné složky Ministerstva obrany.

V průběhu roku OSMS připravilo a zrealizovalo nákup nové manipulační techniky, obalových prostředků, ale také elektrotechnického vybavení pro práci kurátorů.

V souvislosti s expoziční činností se OSMS podařilo připravit a kompletně zrevitalizovat expozici Třetího odboje v Armádním muzeu na Žižkově a zde také zrenovovat expoziční prostor u šatny, kde bude v roce 2011 zahájen projekt malých výstav.

Bezpečnostní situace v expozicích byla koncem roku 2010 zvýšena připojením EZS do několika vitrín obsahujících vzácné sbírkové předměty, mezi nimi i zbraně. Pro celkové zvýšení bezpečnosti sbírek, personálu i návštěvníků byly do všech expozic zavedeny malé ruční radiostanice, které se velmi rychle osvědčily. V průběhu roku 2011 budou zavedeny i v expozicích LM Kbely a VTM Lešany.

Poslední velkou změnou k vylepšení expozice AM Žižkov byla nová úprava kinosálu a jeho příprava pro provoz k nadcházejícímu roku 2011 se záměrem budoucího promítání filmů ze sbírek VHÚ Praha.

Ke konci roku byla započata i výměna tištěných karet za nové prostřednictvím tiskárny PIC MO ČR a do konce roku bylo vytištěno několik desítek tisíc karet sbírkových předmětů. Tyto karty byly postupně uloženy do stávající kartotéky a starší karty jsou postupně odváženy do nové záložní kartotéky (zajištěné OSF) ve Vojenském technickém muzeu Lešany.

5.3 PREVENTIVNÍ OCHRANA A OŠETŘENÍ SBÍREK

Restaurování a konzervování sbírkových předmětů bylo realizováno v rámci přiděleného finančního limitu v průběhu celého roku. Podařilo se tak úspěšně připravit vybrané sbírkové předměty a umělecká díla pro plánované výstavní a expoziční projekty.

Rok 2010 byl pro restaurátorská pracoviště oddělení konzervace a restaurování VHÚ Praha velmi náročný. Restaurátorské a konzervátorské kapacity instituce byly plně využity zejména k restaurování automobilové techniky, vybrané těžké bojové techniky, chladných a palných zbraní.

Pracoviště na Žižkově provádělo průběžně konzervaci a restaurování sbírkových předmětů pro dlouhodobě připravovanou expozici Císařská zbrojnice ve Schwarzenberském paláci. Téměř tři roky probíhaly přípravy reprezentativní expozice zbraní, zbroje, obrazů a grafiky ze sbírkových fondů VHÚ Praha. Konzervátorské a restaurátorské práce postupně probíhaly na čtyřech stech sbírkových předmětech. Většina z nich již dříve prošla restaurátorským ošetřením z důvodu krátkodobých výstav, případně zápůjček pro jiné instituce. Konkrétní práce začaly především výběrem dříve nezpracovaných předmětů, včetně těch, kde postupy byly časově náročné. Mimo to oddělení konzervovalo a restaurovalo sbírkové předměty ostatních fondů, například práce na samopalu Bergmann, kde došlo k celkovému restaurování a rekonstrukci dřevěné pažby, včetně celkové kompletace zbraně.

Samopal Bergmann před a po restaurování

Kbelské pracoviště provádělo průběžnou konzervaci a restaurování předmětů určených pro expoziční účely. Mezi tyto činnosti patřilo i restaurování prvního československého letounu Bohemia z roku 1918.

V restaurátorských dílnách v Lešanech se prováděla celková příprava techniky pro zajišťování dynamických ukázek na akcích pořádaných Armádou ČR, samotným VHÚ Praha i dalšími organizacemi ve spolupráci s VHÚ Praha. Typickým příkladem je celkové restaurování a rekonstrukce nákladního automobilu Tatra 813 či ruského polního děla.

Dodavatelsky bylo realizováno především restaurování letecké a bojové techniky, která přesahuje kapacitní možnosti VHÚ Praha. K nejvýznamnější, restaurátorským pracím patří např. československý tank LT vz. 35 a americký stíhač tanků M-36 JACKSON. V roce 2010 se restaurovalo a konzervovalo celkem 340 sbírkových předmětů ze sbírek VHÚ Praha.

Restaurátorská pracoviště VHÚ Praha se podílejí na přípravě a průběhu akcí pro širokou veřejnost jako je například Pražská muzejní noc nebo Tankový den, při nichž předvádějí většinou palné zbraně v činnosti.

Mimo zmíněné činnosti se pražská pracoviště podílejí na výchově nové mladé generace konzervátorů a restaurátorů. Ve spolupráci s Vyšší odbornou školou grafickou, Střední průmyslovou školou v Praze, Střední uměleckoprůmyslovou škola a Vyšší odbornou školou v Turnově připravují studenty těchto oborů po praktické stránce.

6 KNIHOVNY VHÚ PRAHA

6.1 REFERÁT HISTORIE KNIHOVNÍCH FONDŮ

Referát historie knihovních fondů (RHF) je veřejnou specializovanou knihovnou, jejíž fondy jsou zaměřeny převážně na vojenskou historii a která zabezpečuje základní veřejné knihovnické a informační služby dané knihovnickým zákonem a další speciální veřejné a knihovnické služby.

V roce 2010 zahájila knihovna revizi zpracování starých tisků a přípravu na převedení katalogizačních záznamů do automatizovaného knihovního systému KP-win SQL. Začaly také práce na sestavení katalogu fragmentů středověkých rukopisů, které jsou součástí vazby starých tisků.

Knihovna dále pokračovala ve zpracování starých tisků. Bylo dokončeno sekundární zpracování a popis starých tisků z 2. poloviny 16. století, v obdobném duchu v jakém byly v předchozím roce zpracovány inkunábule a paleotypy a zahájeno sekundární zpracování starých tisků z 1. poloviny 17. století.

Knihovna VHÚ-RHF pokračovala v sekundární evidenci mapového fondu, tedy ke klasickému katalogizačnímu zpracování a v primárním i sekundárním zpracování nových přírůstků do mapového fondu. Zároveň došlo k aktualizaci soupisu mapového fondu, jenž je rozčleněný do předmětových, chronologických i formálních kategorií tak, aby tvořil funkční badatelskou pomůckou. V tomto soupisu jsou zároveň evidovány restaurované a digitalizované mapy.

V roce 2010 pokračovalo věcné zpracování fondů knihovny VHÚ-RHF dle standardu PHNK/LCSH (Předmětová hesla Národní knihovny/Library of Congres Subject Hedings). Knihovna takto spolupracuje s Národní knihovnou ČR na tvorbě mezinárodního slovníku věcných autorit, stále jako jediná specializovaná knihovna a stala se tak pilotní institucí na poli spolupráce univerzálních a specializovaných knihoven v ČR řešících problematiku propojení věcných slovníků dle mezinárodních angloamerických pravidel. Vedoucí RHF se stal členem národní pracovní skupiny pro věcné autority (koordinováno NK ČR), tedy komise na jejíchž zasedáních jsou řešeny standardy věcného zpracování v celonárodním měřítku.

Po několika letech usilovné práce byla ke konci roku 2010 uzavřena pravidelná desetiletá revize knihovny, díky které se například podařilo finalizovat přehled rozsahu škod způsobených povodněmi v roce 2002.

V roce 2010 pokračovala knihovna VHÚ-RHF v digitalizaci a mikrofilmováním periodik v projektu Historie a vojenství v dobovém tisku v rámci grantového podprogramu Kramerius, v programu VISK 7 (Ochranné reformátování dokumentů ohrožených degradací papíru) a v digitalizaci rukopisů v projektu Historie a vojenství v dobových písemnostech v rámci grantového podprogramu Manuscriptorium, v programu VISK 6 (Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica pod patronací UNSECO).

Do projektů byly zařazeny tyto dokumenty:

VISK 6

- Fortificatine scritta amano. [S.l. : s.n., 1650?]. [220] s. Sign. IIR F 545.
- Dieses Manuscript ist aller Wahrscheinlichkeit nach von dem berühmten Churfürstlichen Sächssischen Ingenier… [S.l. : s.n., 17--]. [206] s. Sign. IIR F 543.
- Peinlich Orthel und Verhör, welche bey dem Löb. Kay. König. Vorhin Caraffische, … [S.l. : s.n.], 1741-1774. [344] s. Sign. IIR F 359/2.
- Kayserl. Koengl. Hof Kriegs Rath Rescripten. 1765 usqe 1774. [S.l. : s.n., post 1780]. [674] s. Sign. IIR F 409.
- Kayserl. Koengl. Hof Kriegs Rath Rescripten. 1775 usqe 1780 [S.l. : s.n., post 1780]. [422] s. Sign. IIR F 410.
- Exercitium zu fuess. [S.l. : s.n.], 1724. [145] s. Sign. IIR A 31.

- Fortificazione a Roma negl` anno 1594. [S.l. : s.n., post 1596]. [228] s. Sign. IIR D 637.
- BRICO, Constantino. Trattato di Fortificatione. [S.l. : s.n.], 1673. 346 s. Sign. IIR C 2374.
- Česká komora. Instruction der Königl. Und Leibgedins- Stadte im Königreich Boheimb. [S.l. : s.n.], 1651. [70] s. Sign. IIR B 2026.
- Journale. Die Belagerung der sogenanten Coubron … [S.l. : s.n.], 1700. [370] s. Sign. IIR C 3253.
- Beschriebung der vier Wasser so entsfringen aus Fichtelberg. [Cheb : s.n., 1662-1755]. [672] s. Sign. IIR B 2362.
- Abrisse derer Batailles und Campments, … [S.l. : s.n., post 1713]. [303] s. Sign. IIR G 351.
- Protocollum public. contri. & militarium pro a. 1757. [rukopis] [Přerov, 1757]. [46], 475 s. Sign. IIR F 381.
- Bericht des Printzen von Preussen Königl. Hoheit Über das Zwischen Majestet dem Könige und Höchstsolchem entstande Misverständniss. [rukopis] [S.l., post 1760]. [72] s. Sign. IIR C 2377

VISK 7

- Oesterreichischer Miliz-Almanach für das Jahr ..., 1790-1804
- Schematismus der Oesterreichisch-Kaiserlichen für das Jahr ... , 1805-1814
- Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthums, 1815-1820
- Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes, 1821-1868
- Kais. Königl. Militär-Schematismus, 1869-1889
- Schematismus für des Kaiserliche und Königliche Heer und die Kaiserliche Kriegs-Marine, 1890-1914
- Ranglisten des Kaiserlich und königlichen Heeres, 1916-1918
- Schematismy branné moci československé, 1922-1938
- Ruhestands-Schematismus der Österreichisch-ungarischen Armee für ... 1906-1914
- Schematismus der K. K. Landwehr und der K. K. Gendarmerie der im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder für ... 1877-1913
- Ranglisten der K. K. Landwehr und der K. K. Gendarmerie ... 1916-1918
- Personalverordnungsblatt für die K. K. Kriegsmarine. Sechzehnter Jahrgang 1917-1918

- A Magyar királyi Honvédség és Csendörség Névkönyve 1918
- Žižka. 1870 (1. ročník)
- Oesterreichische militaerische Zeitschrift. 1821-1826(1. Band)
- Ilustrovaný list pro československého vojáka a legionáře. 1924

AKVIZICE

	Nákup	Výměna	Dar	Celkem
Knižní fond	679	37	184	900
Periodika	30	42	35	107

Vizuálně velmi zajímavý rukopis ze saského prostředí pojednávající o opevnění z 18. století

Vzácné rukopisy obsahující soupisy reskriptů císařské dvorské válečné rady z let 1765-1780

Část digitalizovaných schematismů rakouské branné moci z první poloviny 19. století

SLUŽBY

- **Statistika výpůjčního protokolu**

Celkem evidováno čtenářů	892
Počet návštěv čtenářů	1 023
Půjčeno knih	1 626
Půjčeno periodik	1 143
Počet poskytnutých informací	426

- **Meziknihovní výpůjční služba (MVS+MMVS)**

Mimo VHÚ	19 sv.
Do VHÚ	66 sv. + 36 sv.

- **Mezinárodní meziknihovní výměnná služba**

Výměna probíhá s 27 partnery – 8 Česko, 19 zahraniční (HaV zasílán 26 partnerům).

Předmět výměny: ústavní časopisy, sborníky z konferencí, duplicitní literatura, oborové časopisy (vojenství). Knihovna získala výměnou 44 titulů časopisů (10 českých, 34 zahraničních), 58 titulů knih, sborníků (10 českých, 48 zahraničních).

- **Studovna RHF Knihovny VHÚ Praha**

Počet návštěv	578
Výpůjčky prezenční	1 572
Výpůjčky mimo studovnu	194
Informace	294
Kopírovací služby	3 750

6.2 REFERÁT SPECIALIZOVANÝCH KNIHOVNÍCH FONDŮ

Další zajímavé publikace získané RSF v roce 2010

Referát speciálních knihovních fondů (RSF) je oborová knihovna, jejíž fondy jsou zaměřeny na současnou vojensko-politickou tematiku, obranu státu a mezinárodní vztahy. Knihovna zabezpečuje základní veřejné knihovnické a informační služby dané knihovnickým zákonem a další speciální veřejné a knihovnické služby. V rámci této činnosti bylo v roce 2010 do knihovny získáno 414 tuzemských i zahraničních knih a mezi nimi například i publikace Kempa Damiana s názvem Jane's Unmanned Ground Vehicles and Systems (Vozidla a pozemní systémy bez osádky).

V roce 2010 knihovna pokračovala ve vytváření databází v systému WINISIS. Probíhala ekologická likvidace vyřazeného fondu z roku 2008 v depozitáři KJŽ v Karlíně. Knihovna změnila rozložení fondu v RSF v Rooseveltově 23 a po vymalování prostor z uvolněné místnosti vytvořila úložiště periodik. Proběhla obsahová revize studoven na RSF. Dále pokračovala v excerpci docházejících zahraničních časopisů externími spolupracovníky a ukládání analytických záznamů z odborného tisku do databáze RSF. Proběhla revize nakupovaných titulů zahraničních periodik a zjištění volně dostupné plnotextové podobě na internetu. Výsledkem byl umenšený „Seznam titulů zahraničních periodik pro nákup za RSF pro rok 2011“. Za rok 2010 knihovna odebírala celkem 111 titulů periodik.

AKVIZICE

	Nákup	Dar (+ povinný výtisk MO)	Celkem
Knižní fond	300	114	414
Periodika	94	17	111

SLUŽBY

- **Statistika výpůjčního protokolu**

Celkem evidováno čtenářů	1 557
Počet nově registrovaných čtenářů	67
Půjčeno knih	6 355
Počet poskytnutých informací	915

- **Meziknihovní výpůjční služba (MVS+MMVS)**

Mimo VHÚ	0 sv.
Do VHÚ	24 sv.

- **Studovny RSF Knihovny VHÚ Praha**

a) Studovna periodik
b) Vojenská studovna
c) Všeobecná studovna

Výpůjčky prezenční	2 698
Kopírovací služby	7 299

7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST

7.1 VÝZKUMNÉ PROJEKTY

V průběhu roku 2010 probíhal základní a aplikovaný výzkum dějin vojenství se zaměřením na dějiny české a československé armády ve 20. století, především na dějiny druhého odboje a výstavbu armády po roce 1945.

Pro období prvního odboje pokračoval výzkum formování a bojové činnosti československých legií, zpracovávány byly životní osudy předních letců období první světové války a významné letecké bitvy. V meziválečném období byl výzkum zaměřen na problematiku československo-francouzských vztahů v oblasti vojenství, s důrazem na spolupráci zpravodajských složek, a osobnost prvního náčelníka Hlavního štábu gen. Pellé.

V oblasti druhého odboje se pracovníci odboru dlouhodobě zabývali problematikou československých pozemních jednotek a československých letců ve Velké Británii, padlými a zemřelými příslušníky československé armády v letech 1938 a 1939 a problematice českého květnového povstání vojenských operací na území protektorátu v roce 1945.

V poválečném období se pozornost soustředila na výzkum v oblasti československé vojenské pomoci Izraeli, perzekuci vojenských osob v 50. letech minulého století a formování a činnosti třetího odboje. Dále byly zkoumány vývoj zbrojního průmyslu a materiálně technického zabezpečení armády a období let 1968 a 1969, mimo jiné zásahy proti demonstrantům během tzv. hokejových událostí v březnu 1969 a během prvního výročí invaze členských států Varšavské smlouvy do Československa.

Výzkum dějin Armády České republiky byl věnován dokumentování účasti příslušníků armády v mírových misích, humanitárních akcích a v akcích na udržení míru a jejich zpracování.

V průběhu roku byly také shromažďovány materiálu k projektu československá a česká generalita.

7.2 KONFERENCE POŘÁDANÁ VHÚ PRAHA

Ve dnech 18. a 19. října 2010 uspořádal Vojenský historický ústav Praha v Hlavním sále Ministerstva obrany Na Valech konferenci „Od svobody k nesvobodě 1945–1956“. Navazovala na konferenci, jež se zabývala vývojem během druhé světové války a v prvních poválečných letech, a jejím smyslem bylo pokračovat v diskusi o postojích české a slovenské společnosti v období totalitních režimů minulého století.

Referáty byly věnovány problémům limitované demokracie tří poválečných let. V jednotlivých příspěvcích byly objasněny důvody dominantního postavení KSČ a pasivní politiky demokratických stran a role bezpečnostního aparátu, který záměrně usiloval o vytváření údajného nebezpečí luďáckého spiknutí či zásahu zahraniční armády.

K dozvukům války v československé společnosti patřil jednak přerod revolučních dobrovolnických struktur v průběhu léta 1945 ve Sbor národní bezpečnosti, jednak činnost poválečné justice a tlak, jež na ní byly vyvíjeny. Nastíněny byly také osudy příslušníků nekomunistických stran po únoru 1948 a činnost třetího odboje (výsadky, vysílání kurýrů, letákové akce). Další příspěvky se zabývaly životními osudy významných osob (gen. Svoboda, gen. Krejčí) a akcím proti odpůrcům kolektivizace zemědělství a proti církvi.

Poslední blok konference byl věnován formám zahraničního odboje po únoru 1948 a vytváření a činnosti exilových struktur (mj. vysílání Rádia Svobodná Evropa) a jejích hlavních představitelů a současné diskusi o třetím odboji.

Konference a živých diskusí v jejím průběhu se zúčastnilo na šest desítek přednášejících i posluchačů.

7.3 KONFERENCE S ÚČASTÍ PRACOVNÍKŮ VHÚ PRAHA A PŘEDNÁŠKOVÁ ČINNOST

Pracovníci VHÚ Praha se v roce 2010 zúčastnili několika konferencí pořádaných zejména v České republice a uskutečnili 53 přednášek jak v rámci resortu tak mimo něj. V roce 2010 také proběhla série deseti přednášek s akreditací Ministerstva školství pořádaných

VHÚ Praha ve spolupráci s Filozofickou fakultou, Památníkem Lidice a Kabinetem historie vězeňské služby pro učitele středních a základních škol.

Přehled aktivní účasti pracovníků VHÚ Praha na konferencích a přednášková činnost v roce 2010:

Tomáš JAKL

- *Povstalci, gardisté, vojáci a příslušníci SNB – vývoj ozbrojených složek ČSR v létě 1945.* Konference VHÚ Praha: Od svobody k nesvobodě, Praha, MO, 18.-19. 10. 2010.

Ivo PEJČOCH

- *Pokusy o vojenský protikomunistický převrat*. Konference: Třetí odboj, Praha, USTR, 24. 3. 2010.
- *Malá pevnost Terezín a nacistická perzekuce v českých zemích 1939–1945*. Památník Terezín, 24.–25. 6. 2010.
- *Železná opona*. Asociace učitelů dějepisu. Praha, 4. 10. 2010.
- *Kontinuita druhého a třetího odboje.* Konference VHÚ Praha: Od svobody k nesvobodě, Praha, MO, 18.-19. 10. 2010.
- *Šlechta v průniku totalit*. FF UK Praha, 19.–20. 10. 2010.
- *SNB po roce 1948*. Praha, USTR, 4. 11. 2010.
- *Filmy s vojenskou tématikou*. Filmová akademie Praha, 10. 11. 2010.

Jiří PLACHÝ

- aktivní účast na Letní škole historiků, Hradec Králové, 26. 8. 2010.
- *Třetí republika a armáda generála Prchala.* Konference VHÚ Praha: Od svobody k nesvobodě, Praha, MO, 18.-19. 10. 2010.

Daniel POVOLNÝ

- *Zbrojovka Ing. F. Janeček (1925–1938).* Konference: České, slovenské a československé dějiny V., Hradec Králové, 23.–24. 3. 2010.
- *Sovětská armáda na Slovensku – příchod a pobyt do března 1969.* Konference: Roky premien. Vojenstvo na Slovensku 1969–1992, Liptovský Mikuláš, 9.–10. 6. 2010.
- *Vojenská kontrarozvědka na přechodu a ústupu 1953-1955.* Konference VHÚ Praha: Od svobody k nesvobodě, Praha, MO, 18.-19. 10. 2010.

Eduard STEHLÍK

- Vystoupení na konferenci: Silver A očima generací. Pardubice, 8. 1. 2010.
- *Češi v domácím a zahraničním odboji 1939–1945.* Lidice, 19. 2. 2010.
- *Perzekuce důstojnického sboru československé armády po únoru 1948*. Konference: Zločiny komunismu, konaná pod záštitou předsedy vlády Jana Fischera v Senátu Parlamentu České republiky 24.–25. 2. 2010 a na Úřadu vlády ČR 26. 2. 2010.
- *Heydrichiáda a výsadky z Velké Británie.* Ležáky, 9. 4. 2010.
- *Československý vojenský odboj v letech 1939–1945.* Vysoká škola ekonomická Praha, 23. 4. 2010.
- *Vojenský odboj na Pardubicku 1939–1942*. Muzeum Pardubicka, 29. 4. 2010.
- *Československé výsadky z Velké Británie a jejich spolupráce s domácím odbojem.* Ležáky, 19. 6. 2010.
- *Czech Special Forces in Afghanistan 2004–2009*. XXXVI. Mezinárodní kongres CIHM v Nizozemí, Amsterdam, 31. 8. 2010.
- *Úloha vojenských osobností na vzniku ČSR.* Univerzita obrany, Brno, 12. 11. 2010.
- *Obrana národa.* Univerzita obrany, Brno, 12. 11. 2010.
- *Mobilizace 1938 a vojenský odboj za druhé světové války*. Cyklus Příběhy bezpráví organizovaného Člověkem v tísni, Gymnázium VP Praha, 17. 12. 2010.
- Série přednášek s akreditací Ministerstva školství pořádaných ve spolupráci s Filozofickou fakultou, Památníkem Lidice a Kabinetem historie vězeňské služby pro učitele středních a základních škol (leden – listopad 2010).

Karel STRAKA

- *Zajištění obrany ČSR v roce 1938 a Úloha vůdčích osobností při budování československého státu a armády.* Výuka příslušníků Kurzu vyšších důstojníků při Univerzitě obrany Brno.
- *Kancelář československých legií.* Příspěvek do konferenčního referátu pro sympózium ke Dni válečných veteránů.

Jan ŠACH

- *Pokus o transformaci ČSA na počátku devadesátých let.* Konference: Roky premien. Vojenstvo na Slovensku 1969–1992, Liptovský Mikuláš, 9.–10. 6. 2010.
- *Osudy účastníků prvního a druhého odboje.* Sympozium válečných veteránů, Plzeň, 9.–11. 11. 2010.

Prokop TOMEK

- *Zpravodajská skupina „Iron“ a její infiltrace československým vojenským zpravodajstvím 1948–1952.* Konference: Třetí odboj, ÚSTR a Metropolitní univerzita Praha, 27. 5. 2010.
- *Zahraniční akce Čechů a Slováků.* Konference VHÚ Praha: Od svobody k nesvobodě, Praha, MO, 18.-19. 10. 2010.

8 PREZENTAČNÍ ČINNOST

8.1 KALENDÁRIUM

- **20. 1. 2010:** Národní památník hrdinů heydrichiády - Pravoslavný kostel v Resslově ulici v Praze**,** *slavnostní otevření expozice.*
- **16. 2. 2010:** Novoměstská radnice, *zahájení výstavy „Škaredá středa - nálet na Prahu 14. února 1945“.*
- **24. 4. 2010:** Letecké muzeum Kbely, *slavnostní zahájení muzejní sezóny.*
- **4. 5. 2010:** Staroměstská radnice, *zahájení výstavy „České národní povstání 1945“.*
- **6. 5. 2010:** Armádní muzeum Žižkov, *zahájení výstavy „1945 – Konec války v Čechách“.*
- **7. 5. 2010:** Senát Parlamentu ČR, *zahájení výstavy „Petačtyřicátý – Konec války v Evropě“.*
- **7. 5. 2010:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy „Den vítězství“* .
- **7. 5. 2010:** Pražačka, *doprovodná akce „Barikáda 2010“.*
- **8. 5. 2010:** Národní památník na Vítkově, *pietní uložení ostatků Neznámého vojína z bitvy u Zborova a Neznámého vojína z Dukelské operace.*
- **22. 5. 2010:** Vojenské technické muzeum Lešany, *slavnostní zahájení muzejní sezóny – „Obrněný den“.*
- **27. 5. 2010:** Radnice Městské části Praha 8, *zahájení výstavy „Válečný plakát“.*
- **12. 6. 2010:** Armádní muzeum Žižkov a Letecké muzeum Kbely, *Pražská muzejní noc.*
- **30. 6. 2010:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy „Den ozbrojených sil ČR“.*

- **28. 8. 2010:** Vojenské technické muzeum Lešany, *8. ročník Tankového dne.*
- **23. 9. 2010:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy „Mobilizace 1938“.*
- **30. 9. 2010:** Národní památník na Vítkově, *zahájení výstavy „Zlatá ? šedesátá – vzpomínky a realita“* .

8.2 NÁVŠTĚVNOST

Vojenské technické muzeum Lešany	132 520
Letecké muzeum Kbely	91 931
Armádní muzeum Žižkov	61 058

Bylo poskytnuto 313 průvodcovských služeb, jak v českém tak v cizích jazycích, z toho:

Vojenské technické muzeum Lešany	48
Letecké muzeum Kbely	93
Armádní muzeum Žižkov	121

8.3 ARMÁDNÍ MUZEUM ŽIŽKOV

V budově patřící do komplexu původního Památníku osvobození na úpatí Vítkova je nyní situováno Armádní muzeum Žižkov. Ve své sedmdesátileté historii prošlo podobnými dějinnými peripetiemi jako celý ústav.V současnosti jeho expozice prezentuje ve třech sálech historii československé armády a odboje od počátku 1. světové války až do konce 2. světové války.

Expozice v žižkovském muzeu byla v meziválečném období dělena do pěti časových úseků: 1. od léta 1914 do konce roku 1915, 2. rok 1916 a zima 1916-1917, 3. od jara 1917 do jara 1918, 4. od jara 1918 do vzniku Československa, resp. do uzavření příměří, 5. od vzniku státu do roku 1920, do návratu posledních transportů československých legionářů.

Za nacistické okupace, v září 1939, zabralo celý areál Památníku osvobození gestapo a vzniklo oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag) a to v rámci tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungsstelle. Ta spravovala muzejní, archivní i knihovní záležitosti. Muzejní exponáty ze Žižkova a Karlína přestěhovali Němci do Schwarzenberského paláce na Hradčanech, kde bylo od roku 1940 budováno německé Vojenské muzeum. Na sklonku války byly muzejní sbírky zčásti vyvezeny za hranice. Většinu se naštěstí podařilo získat zpět, některé exempláře však byly rozkradeny či zničeny.

Po válce bylo zřízeno Muzeum Památníku osvobození. Toto muzeum se zaměřilo na první i druhý odboj a bylo rozděleno na dvě základní části: na období 1914-1918 a úsek let 1939-1945.

Po změně režimu, v únoru 1948, byly dosavadní expozice Památníku osvobození v rozporu s komunistickou ideologií a jejím pohledem na legionářskou tradici. Proto se již záhy nové vedení ústavu, s novým náčelníkem VHÚ brig. gen. Čeňkem Hruškou (budoucím náčelníkem Hlavní politické správy čs. armády), rozhodlo muzeum uzavřít a zásadně přeinstalovat "nevyhovující" expozice Muzea Památníku osvobození. V roce 1951 se uskutečnila výstava "30 let Komunistické strany Československa". Po této výstavě se muzeum pro veřejnost opět uzavřelo a svůj další provoz obnovilo až v roce 1954 pod novým názvem Muzeum Československé armády. Nově nainstalované expozice zachycovaly novodobou historii československé armády a ČSLA (Československá lidová armáda).

Po pádu komunistické moci v listopadu 1989 se muzeum na Žižkově mění na Muzeum odboje a České armády, nyní nese název Armádní muzeum Žižkov.

8.3.1 Stálá expozice

Stálá expozice je členěna do tří sálů. Čtvrtý sál Armádního muzea je vyčleněn pro pořádání příležitostných výstav.

Sál 1914 - 1918

Je věnován I. čs. vojenskému odboji a období 1. světové války, která výrazně změnila politickou mapu Evropy, včetně zřízení samostatného československého státu, jedné z tzv. nástupnických zemí po rozpadu rakousko-uherské monarchie.

Sál 1918 - 1939

Soustřeďuje se na muzejní zmapování historického vývoje armády meziválečného Československa. Hned po svém vzniku musel nový stát čelit odstředivým snahám některých významných národnostních menšin, odvolávajících se na právo sebeurčení. Sál je zakončen exponáty z let 1938 a 1939, kdy došlo k narušení státní integrity a posléze k postupnému zániku československé státnosti.

Sál 1939 - 1945

Tento sál je věnován II. československému vojenskému odboji a 2. světové válce, účasti Čechů a Slováků ve vojenských operacích na všech frontách tohoto dosud nejkrvavějšího válečného konfliktu, v domácím odboji a na dalších akcích, které měly za cíl obnovení čs. státní samostatnosti.

8.3.2 Výstava

V Armádním muzeu Žižkov byla v dubnu ukončena úspěšná výstava Mobilizace 1938, aby uvolnila místo nové tématické výstavě 1945 – konec války v Čechách, která byla slavnostně zahájena 6. května 2010. Výstava líčí, po krátkém úvodu věnovaném povstáním v jednotlivých okupovaných zemích, velmi poutavým způsobem jednotlivé dny Českého národního povstání. Návštěvník prochází přímo domy a ulicemi bojující Prahy a může tak bezprostředně sledovat měnící se situaci povstalců. Celá výstava je doplněna o řadu audiovizí, která atmosféru bojujícího města dotvářejí. Závěr výstavy je věnován poslednímu vzepětí nacistické brutality, jemuž byli nuceni čelit obyvatelé Prahy, a následným oslavám osvobození a konce války.

Výstava představuje celou řadu unikátních sbírkových předmětů, které doposud nebyly vystavovány. Zároveň také poskytuje široký kontext doby a událostí, které vedly ke konci války, jako například komparaci spojeneckých leteckých operací a partyzánských skupin působících na území Čech, Moravy a Slezska. Využívá k tomu dobových fotografií, dobových reálií, zbraní, stejnokrojů a dalších předmětů z bohatých sbírek VHÚ Praha.

8.3.3 Akce pro veřejnost

Stejně jako v předešlých letech, tak i v roce 2010 se Armádní muzeum Žižkov zapojilo do akce Pražská muzejní noc, kde byl pro návštěvníky připraven tradiční doprovodný program. Jednalo se o dětskou střelnici, kde si malí i velcí mohli zastřílet pod odborným dohledem a vyzkoušet svoji mušku, návštěvníci měli dále možnost prohlédnout si a vzít do ruky vybrané palné a střelné zbraně ze sbírkových fondů VHÚ Praha.

8.3.4 Edukativní program - Operace Historikon

VHÚ Praha, ve snaze pomoci školám ve výuce dějin 20. století, začal od ledna 2010 připravovat pro žáky základních a studenty středních škol nový edukativní program s názvem „OPERACE HISTORIKON“. Cílem projektu bylo vytvořit ve spolupráci s učiteli pražských škol kvalitní program, který zvýší zájem žáků a studentů o dějiny naší země a zároveň svou náplní přispěje a obohatí školní výuku vlastivědy a dějepisu.

Prvním krokem přípravné fáze projektu bylo vytvoření předběžné koncepce edukativního programu pro žáky ZŠ a studenty SŠ. V dubnu a květnu 2010 byli učitelé vlastivědy a dějepisu pozváni do Armádního muzea Žižkov na diskusní fórum, kde jim byla nabídka VHÚ Praha představena. Konkrétně se jednalo o ukázku komentovaných prohlídek expozic Armádního muzea Žižkov, přednášku na téma „Atentát na Reinharda Heydricha“, ukázku sbírkových předmětů vztahujících se k tématu atentátu a prezentaci pracovních listů ke stálým expozicím muzea. V rámci závěrečné diskuse byla vytvořena společně s přítomnými učiteli konkrétní koncepce edukativního programu pro žáky ZŠ. Diskusních setkání se v Armádním muzeu zúčastnilo 59 pedagogů ze 43 pražských ZŠ. V září 2010 bylo pozvání do Armádního muzea Žižkov adresováno i středoškolským učitelům dějepisu.

Z dříve zmíněných diskusních fór vyvstalo mnoho podnětů a připomínek, které byly zakomponovány do finální podoby edukativního programu. Ve snaze zkvalitnit komentované prohlídky expozic vznikl také průvodcovský manuál, dle kterého se každý průvodce při komentované prohlídce řídí.

Jedním z hlavních pilířů projektu jsou komentované prohlídky stálých expozic Armádního muzea Žižkov. Ke všem výstavním sálům muzea byly pro žáky a studenty vytvořeny pracovní listy, ve kterých je umístěno vždy několik otázek, na něž mladí návštěvníci hledají v rámci prohlídky odpovědi. V listech jsou také uvedeny krátké texty, seznamující čtenáře s těmi nejdůležitějšími informacemi z expozic s důrazem na dějiny naší země a působení československých vojáků na válečných frontách.

Další součástí nabízeného programu jsou přednášky k expozicím Armádního muzea Žižkov. Jelikož každý výstavní sál nabízí hned několik témat, kterým je možno věnovat se podrobněji, byl sestaven seznam 13 tématických okruhů k pořádaným přednáškám. Vedle témat týkajících se historického období 1914 – 1945, je nabízena i přednáška vztahující se k historii armády České republiky při jejím přechodu k profesionálnímu ozbrojenému sboru.

8.4 LETECKÉ MUZEUM KBELY

Muzeum bylo založeno v roce 1968 v areálu historického vojenského letiště Praha - Kbely, které bylo první leteckou základnou vybudovanou po vzniku Československa v roce 1918. Početností a kvalitou sbírek patří k největším leteckým muzeím v Evropě. Muzeum mapuje počátky československého letectví od roku 1918 až do roku 1938, dále se věnuje letectví 2. světové války a československému letectvu od roku 1945 do 1990.

V současné době má Letecké muzeum VHÚ Praha 2 388 sbírkových předmětů, které se váží k letectví, kosmonautice, parašutismu a meteorologii. V evidenci Leteckého muzea se nachází 289 letadel všech druhů, vystaveno je 129 strojů a to nejen ve Kbelích. Řada letounů patří ke světovým unikátům. Zvláštností letecké sbírky je i to, že obsahuje 12 letadel a kluzáků, které jsou letu schopné a dodnes dokazují veřejnosti kvalitu naší letecké výroby přímo ve vzduchu.

Na jaře 2010 se podařilo dokončit opravy expozičních hangárů a správní budovy, takže v nové sezóně 2010 přivítalo muzeum návštěvníky v novém kabátě. Další úspěch se v roce 2010 podařil při vnější renovaci sovětského transportního letounu Il-14, sovětského stíhacího letounu z období po 2. světové války Jak-17, amer. cvič. let. T-33, brit. stíh. let. DH-100.

Díky velmi vstřícnému postoji Ministerstva obrany ČR k rozvoji vojenského muzejnictví a uchovávání paměti a tradic jak našich bojů za svobodu tak i našeho kulturního a technického dědictví, se začalo blýskat na lepší časy Leteckého muzea Kbely. Po několikaletém jednání se ministerstvo rozhodlo uvolnit ve prospěch leteckého muzea letňanský areál Stará Aerovka, který má ve svém majetku. V rámci rozvoje expozičních prostor VHÚ Praha byl díky tomu pracovníky naší instituce vypracován návrh na využití tohoto prostoru jako součásti Leteckého muzea Kbely. Rozšíření o uvedené prostory by znamenalo zdvojnásobení kryté expoziční plochy muzea, záchranu řady cenných exponátů, které trpí vlivy nepříznivého podnebí a v neposlední řadě záchranu unikátního objektu, na nějž byl podán návrh na prohlášení za kulturní technickou památku.

Areál Staré Aerovky, jehož součástí jsou i první dva hangáry firmy AERO z počátku 20. let minulého století, se dochoval do současné doby ve vzácné celistvosti. Areál představuje unikátní komplex prezentující architekturu spojenou jak s počátky československého letectví, tak s rozvojem letecké techniky v průběhu druhé světové války. Poté, co se uživatelem areálu stane Letecké muzeum VHÚ Praha, bude v areálu Staré Aerovky vybudován unikátní muzejní komplex vycházející z původního účelu jednotlivých budov, jehož součástí bude mimo jiné návrat historických letounů firmy AERO do místa jejich vzniku. Počítá se s tím, že zde bude umístěna především stálá expozice první generace proudových letounů, expozice letounů továrny AERO, expozice historie aeroklubového létání a edukativní interaktivní hangár seznamující mládež s vývojem leteckých konstrukcí. Pro trvalé uchování kulturního a technického dědictví ČR je zcela zásadní skutečnost, že Letecké muzeum VHÚ Praha rozšíří své stávající kryté expoziční a depozitární prostory na dvojnásobek. Vznikne tak moderní muzejní komplex odpovídající nejnovějším světovým trendům vystavování historických letadel, včetně části věnované exponátům. Návštěvník bude mít možnost přímo v rámci expozice spatřit jak údržbu letounů, tak i jejich letové ukázky. Tento projekt bude akcentovat unikátní zachovalost areálu v celistvosti odpovídající stavu z roku 1941 i význam letectví pro historický rozvoj celé oblasti Kbely - Letňany. Spojením historických budov se sbírkovými letouny VHÚ Praha vznikne ojedinělý projekt připomínající technickou vyspělost československé konstrukční školy v oblasti stavby letadel i letištních objektů 20. století.

8.4.1 Stálá expozice

Stálá expozice muzea mapuje počátky československého letectví od roku 1918 až do roku 1938, dále se věnuje letectví 2. světové války a československému letectvu od roku 1945 do 1990.

Stálá expozice Leteckého muzea Kbely je rozdělena do následujících výstavních prostor:

- Československé letectvo 1918 – 1924
- Československé letectvo1925 – 1938
- 2. světová válka
- První generace proudových letadel
- Československé letectvo 1945 – 1990
- Dopravní letadla
- Stíhací letadla

8.4.2 Akce pro veřejnost

I v roce 2010 se Letecké muzeum Kbely zapojilo do úspěšného projektu Pražská muzejní noc. Návštěvníky zde čekal bohatý doprovodný program: mohli v premiéře shlédnout nový dopravní letoun CASA 295, dále jim byl představen jediný dochovaný obojživelný letoun Saunders Roe Cloud, který byl používán Československými aeroliniemi v letech 1935 až 1938. Také proběhla ukázka výcviku služebních psů a sokolníků 24. základny dopravního letectva. Návštěvníci v rámci Pražské muzejní noci měli jedinečnou možnost nahlédnout do kokpitů

vybraných letadel – IL-14, AN 24, Mig 23, vrtulník Mi8. Expozici oživily dobové tábory spojeneckých armád z 2. světové války. Letuschopné exponáty proletěly nad muzeem a po té přistály na ploše 24, kde si návštěvníci mohli prohlédnout vládní letoun Airbus A-319 CJ, dopravní letoun CASA 295, vrtulník Mi 35, cvičný letoun L 39 Albatros a další. Přiletěla i replika historického letounu Avia BH 5, který postavila Historická letka republiky Československé.

V roce 2010 proběhlo v Leteckém muzeu Kbely také zahájení 42. sezóny. Novinku v expozici pro sezónu 2010 představoval letoun Aero L-159 Alca, přesněji první prototyp s výrobním číslem 5831, vyvíjený pro potřeby Armády ČR. Představen byl 12. června 1997, první let se konal téhož roku. V současnosti letouny Aero L 159 Alca (Advanced Light Combat Aircraft) spolu s JAS-39 Gripen tvoří páteř vzdušných sil Armády ČR. Prototyp, upravený z letounu L-59, vhodně doplňuje kolekci prototypů předchůdců L-29 Delfín a L-39 Albatros. Svou obnovenou premiéru prožil unikátní letoun typu Saunders Roe A.19 Cloud, takzvaný Saro Cloud. Tento jedinečný obojživelný letoun, určený původně pro RAF, po válce fungoval jako „hausbót“ na Vltavě, dokud nebyl získán VHÚ Praha, zrekonstruován a zařazen do sbírek.

V rámci zahájení sezóny se také uskutečnil sraz historických automobilů značky Saab. Ty se setkaly ve společnosti letadel téže značky, konkrétně po boku letounů Saab 35 Draken a Saab 37 Viggen. V den zahájení byly zpřístupněny interiéry vrtulníku Mi8 a letounu Antonov AN 24 (zvaného Andula).

8.5 VOJENSKÉ TECHNICKÉ MUZEUM LEŠANY

Mezi obcemi Krhanice a Lešany u Týnce nad Sázavou, v prostoru bývalých dělostřeleckých kasáren, se od roku 1996 nachází expozice Vojenského technického muzea Lešany VHÚ Praha. V současné době ji tvoří více než 700 historických tanků, kanónů, motocyklů, obrněných, nákladních a osobních vojenských vozidel, raketová technika, spojovací a ženijní prostředky a logistický materiál pocházející z období od roku 1890 až do současnosti. Rozsahem a složením svých sbírek, v nichž je zastoupen nejeden světový unikát, se toto muzeum řadí mezi nejvýznamnější evropské instituce svého druhu.

8.5.1 Stálá expozice

Sbírky jsou široké veřejnosti prezentovány ve výstavních halách, ale celá řada exponátů, pocházejících zejména z období studené války, je umístěna pod přístřešky a na volném prostranství. Návštěvník si zde může porovnat konstrukce tanků z výzbroje bývalé Varšavské smlouvy, například IS-3, PT-76, T-34/85, T-54/55, T-72, s tanky západní provenience, jako jsou britský CENTURION Mk.9, americké tanky M48A5, M60 a také první poválečný německý tank LEOPARD 1. Avšak největším lákadlem pro příznivce tankové techniky je určitě mohutný izraelský tank Merkava Mk.1 s motorem umístěným v přední části. Při jeho konstrukci bylo vše podřízeno hledisku přežití osádky. Hojně je tu zastoupeno samohybné a reaktivní dělostřelectvo, zájemcům o protiletadlovou techniku jsou zde prezentovány prakticky všechny protiletadlové raketové komplety, které byly ve výzbroji útvarů protivzdušné obrany státu (PVOS) i protiletadlových útvarů pozemního vojska bývalé ČSLA.

Stálá expozice Vojenského technického muzea Lešany je rozdělena do následujících výstavních prostor:

- Hala č. 1: období let 1918-1938
- Hala č. 2: období let 1939-1943
- Hala č. 3: období let 1944-1945
- Hala č. 4: období let 1945-1950
- Hala č. 5: období let 1950-1962
- Hala č. 6: Ostravská operace
- Hala č. 7: Protiletadlové dělostřelectvo
- Hala č. 8: Děla systému Škoda
- Hala č. 9: Spojovací vojsko
- Raketové vojsko
- Železniční vojsko

8.5.2 Akce pro veřejnost

Vojenské technické muzeum Lešany dne 22. května 2010 zahájilo svou již 15. sezónu. Akce, která nesla název „Obrněný den“, se zúčastnilo téměř 10 000 návštěvníků. Slavnostní zahájení začalo průletem nadzvukových stíhaček Gripen. Hlavní část programu probíhala v lešanské aréně, kde se představily obrněné automobily a transportéry od nejstarších až po ty současné. Součástí programu, během něhož se otevřela nově doplněná expozice raketového vojska, byla také ukázka 121. strážního praporu aktivních záloh KVV

Praha. Návštěvníci si mohli prohlédnout expozici obrněné techniky (např. vozy Pandur, BVP-2, Iveco, Dingho, Hummvee atd.) a expozici Policie ČR, kde se seznámili se speciální pořádkovou jednotkou s obrněnou technikou. V areálu muzea byly k vidění i historické tábory klubů vojenské historie a nechyběly ani soutěže pro děti s atraktivní výhrou – projížďku vojenskou technikou po lešanské aréně.

Dne 29. srpna 2010 se uskutečnil 8. ročník Tankového dne, který je vyvrcholením sezóny ve Vojenském technickém muzeu Lešany. Tato akce byla pro rok 2010 tématicky zasvěcena vojenské technice Středního východu.

Během komentovaného programu návštěvníci mohli sledovat tanky a obrněná vozidla v jízdě po lešanské aréně, mezi nimi například transportér Pandur, modernizovaný tank T-72-M4 CZ nebo obrněná vozidla Iveco. Po čtyřleté rekonstrukci se představil tančík STRV m/37 – ČKD, který byl v meziválečném období vyvážen do Švédska, odkud byl v roce 2006 dovezen do České republiky. Vůbec poprvé u nás byl k vidění jordánský tank Khálid. Proběhla také bojová ukázka bitvy z 2. světové války, jejímž tématem byl střet britské a německé armády na konci války u Baltu. Tankového dne konajícího se poslední prázdninovou sobotu se zúčastnilo na 40 000 lidí.

8.6 DALŠÍ VÝSTAVNÍ ČINNOST VHÚ PRAHA

Expoziční sezóna 2010 začala již v lednu slavnostním otevřením expozice věnované osudům parašutistů, kteří uskutečnili atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Po patnácti letech od otevření Národní památníku hrdinů heydrichiády prošla stávající expozice rozsáhlou proměnou, na které se podílel VHÚ Praha. Návštěvníkům se tak otevřela moderně pojatá expozice věnovaná jedné z nejvýznamnějších kapitol našich dějin 20. století. Zatímco dosud návštěvníci poznávali celý příběh atentátu až přímo v kryptě, kde

zemřelo pět ze sedmi československých parašutistů ukrývajících se v kostele, a neměli tak dostatečný odstup k vnímání piety tohoto prostoru, nyní je vlastní expozice umístěna již před kryptou. Kromě základních informací o období let 1938 až 1945 je doplněna o řadu unikátních předmětů a audiovizí. V úvodu se návštěvníci seznámí s osudovými dny podzimu 1938, historií vzniku Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939, nástupem Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora v září 1941 a nastolením krvavého teroru na našem území. Další část líčí okolnosti příprav atentátu a průběh operace ANTHROPOID až do konce jejího vyvrcholení dne 27. května 1942. Závěr expozice se pak věnuje tragickým osudům parašutistů i jejich spolupracovníků z řad domácího odboje.

Hlavním úkolem VHÚ Praha v prvním pololetí roku 2010 byl ale samozřejmě jeho zásadní podíl na realizaci oslav 65. výročí osvobození Československa. Při této příležitosti připravil celou řadu výstav. První z nich nazvaná „České národní povstání 1945“ byla uspořádaná ve spolupráci s Národním muzeem, Českým svazem bojovníků za svobodu a Magistrátem hlavního města Prahy. Výstava byla slavnostně zahájena 4. května na Staroměstské radnici. Výstava byla doplněna o doprovodný program, který představovalo multimediální studio umístěné přímo na Staroměstském náměstí, díky němuž vzniklo mnoho hodin rozhovorů s válečnými veterány, pamětníky, ale i s odbornou a laickou veřejností.

V pátek 7. května byla v budově i na zahradě senátu Parlamentu ČR zahájena výstava „Pětačtyřicátý – Konec války v Evropě“ pořádaná v již tradiční spolupráci Senátu PČR, VHÚ Praha a Národního muzea. Téhož dne byla ve spolupráci s Generálním štábem AČR zahájena výstava „Den vítězství“ přímo před budovou Generálního štábu na Vítězném náměstí.

Oslavy osvobození doplnilo množství doprovodných akcí na nichž se podílel VHÚ Praha. Tou nejvýznamnější byla Barikáda 2010 pořádaná 7. května na Pražačce Městskou částí Praha 3 a klubem vojenské historie Gardekorps.

Akce, na nichž participoval VHÚ Praha, vyvrcholily 8. května pietním uložením ostatků Neznámého vojína z bitvy u Zborova (1917) a Neznámého vojína z Dukelské operace (1944) do Národního památníku na Vítkově.

Ve výčtu výstav pořádaných VHÚ Praha mají nezastupitelné místo i menší, ale návštěvnicky velmi úspěšné projekty. Tím prvním byla „Škaredá středa. Nálet na Prahu 14. únor 1945“. Výstava byla ve spolupráci s Městskou částí Praha 2 zahájena 16. února v Novoměstské radnici. Na konci roku 2008 zakoupil VHÚ Praha pozůstalost po fotografovi Stanislavu Maršálovi čítající několik tisíc fotografií vztahujících se především ke 2. polovině 20. století. Součástí pozůstalosti byla i zcela unikátní fotoalba zachycující následky obou velkých náletů na Prahu – v únoru a březnu 1945. Jde zřejmě o nejucelenější kolekci, která na dané téma kdy vznikla.

Z dalších výstav je třeba zmínit především úspěch putovní výstavy „Válečný plakát“. V rámci dlouhodobé spolupráce s Městskou částí Praha 8 byla výstava zahájena na zdejší radnici 27. května v rámci oslav prvního výročí odhalení Pomníku operace ANTHROPOID. Ještě větší úspěch ale výstava sklidila na mezinárodním poli. V průběhu jara 2010 ji mohli návštěvníci shlédnout v kyperském Nikossii a především v Národní galerii v jordánském Ammánu, kde ji slavnostně zahájil předseda senátu PČR spolu s princeznou Jordánského Hášimovského království. Následně se výstava přesunula do Izraele.

Tak jak výstavní pololetí začalo hned v úvodu roku, skončilo symbolicky poslední červnový den, kdy byla před budovou Generálního štábu AČR zahájena výstava „Den ozbrojených sil ČR“.

Dne 30. září se otevřely návštěvníkům prostory Národního památníku na Vítkově, kde byla zahájena výstava „Zlatá?šedesátá. Vzpomínky a realita“, kterou organizovalo Národní muzeum společně s VHÚ Praha. Svým podílem na novém výstavním projektu VHÚ Praha ukázal, že jeho zaměření, coby jedné z nejvýznamnějších sbírkotvorných institucí v republice, nemusí být nutně ohraničeno pouze oblastí vojenské historie. Výstava zachycuje každodenní život v socialistickém Československu šedesátých let 20. století a snaží se zachytit rozpor mezi vzpomínkami pamětníků a každodenní realitou tak, jak se projevovala v běžném životě obyvatel. Ukazuje, že i když se v Československu v 60. letech uvolňovala společenská atmosféra, měl život k dokonalosti daleko. Expozice využívá jako výstavní kulisy mikrosvět tehdejšího nejvýznamnějšího pražského obchodního domu Bílá labuť. Návštěvníci zde najdou základní spotřební zboží: sifonové lahve, textil z umělých

vláken, bílé porcelánové figurky, moderní spotřebiče a řadu dalších artefaktů. Současně výstava ukazuje, že na vnitřním trhu stále převažovala poptávka nad nabídkou a přetrvával úzký sortiment nabízeného zboží. Bohaté sbírkové fondy VHÚ Praha se prezentují nejen nejcennějším exponátem výstavy, vzorky měsíční horniny, který přivezli američtí astronauti z Apolla 11, ale například i filmovými dokumenty bývalého Československého armádního filmu. Výstava se nesnaží návštěvníkovy vnucovat jasné odpovědi, ale spíš ho vést k zamyšlení jaká vlastně 60. léta byla. Jednotlivé expozice se také věnují kultuře, módě, užitému umění, potravinám, domácím spotřebičům, elektrotechnice či sportu.

V závěru roku 2010 proběhla řada doprovodných programů: koncert, přednáškový cyklus, módní přehlídka, víkendové akce pro děti se Čtyřlístkem či sraz automobilových veteránů a historických autobusů RTO.

8.7 ČASOPIS HISTORIE A VOJENSTVÍ

Časopis Historie a vojenství je jediným českým specializovaným vědeckým a odborným periodikem v oblasti vojenské historie s celostátní působností. Vychází od roku 1952, ale teprve po listopadu 1989 mohl začít zcela naplňovat programové vize, které byly vysloveny již po konci druhé světové války. Tehdy totiž bylo postulováno, že *"bude shromažďovat vědecké práce se zvláštním zřetelem na dobu nejnovější a historii obou našich odbojů po stránce vojenské a vojensko-politické s důrazem na dokumentárnost uveřejňovaných prací a pramenů. Studie budou doprovázeny mapami, náčrty, fotografiemi, reprodukcemi grafickými a statickými tabulkami"*. Byl rovněž vysloven požadavek *"naprosté historické věrnosti a vědecké nestrannosti, založené na přesném vážení a ocenění historických faktů a jevů, z nichž žádný nesmí být záměrně opomíjen anebo jakýmikoliv ohledy stranickými nebo osobními podložen"*.

Zároveň tehdy padlo rozhodnutí, že periodikum bude platformou všech oddělení VHÚ Praha, *"a proto bude přinášet také reprodukce děl grafických, sochařských, fotografie apod., pokud slouží k ozřejmění našich bojů za svobodu, k uměleckému nebo dokumentárnímu spodobnění našeho vojáka a vojska"*. I proto se v současnosti náš časopis zaměřuje nejen na historii vojenství, ale i na muzejnictví a archivnictví.

Posláním časopisu je vědecké zpracování vojenské historie, především české a československé, s důrazem na 20. století, v celé její pestrosti, a to na základě původního archivního výzkumu. Publikovány jsou studie a materiály především k dějinám českého a československého vojenství, dále edice archivních dokumentů, statě o sbírkových předmětech, informace z muzeí a o výstavách v tuzemsku i zahraničí, konferencích či recenze a anotace nových knih a nekrology významných osobností českého a československého vojenství. U všech studií a článků, materiálů i edic dokumentů jsou publikována anglická resumé. Historie a vojenství vychází čtvrtletně, od roku 2004 ve formátu A4 s černobílými a barevnými reprodukcemi.

V roce 2010, v 59. ročníku časopisu Historie a vojenství, bylo publikováno 6 studií a článků, 11 materiálů, 4 personálie, 3 dokumenty, 14 rozsáhlých recenzí, 5 článků z restaurátorských dílen, 4 příběhy sbírkových předmětů, 4 články z muzejního života, 25 informací a několik anoncí odborné literatury. Časopis rovněž zveřejnil několik desítek informací o výstavách v tuzemsku i v zahraničí, o odborných seminářích a konferencích či dalších akcích z oblasti vojenské historie. Otištěno bylo 7 nekrologů. Časopis byl zařazen mezi recenzované časopisy, čímž byl i po formální stránce uznán jeho význam pro vědeckou a odbornou veřejnost.

9 VYDAVATELSKÁ ČINNOST

- **SAMOSTATNÉ PRÁCE A STUDIE**

Jiří BÍLEK, *Reprezentujeme armádu, Prahu i svou vlast. 88 zastavení s Čestnou stráží Armády České republiky*. PIC MO, Praha 2010.

Jiří BÍLEK, *Vojáci druhé kategorie aneb Neříkejte jim černí baroni. Euromedia* , Knižní klub 2010.

Tomáš JAKL, *1. československá divize ve Francii (1939-1940).* PIC MO, Praha 2010.

Tomáš JAKL, Marek Junek, *České národní povstání 1945*. Národní muzeum, Praha 2010.

Tomáš JAKL, Marek Junek, *Prahou pod pancířem povstalců*. Mladá fronta, Praha 2010.

Ivo PEJČOCH, *Fiat CR.32 a Cr. 42*. Praha 2010.

Ivo PEJČOCH, *Obrněná technika 10, Japonsko*. Praha 2010.

Ivo PEJČOCH, *Těžké tanky*. Cheb 2010.

Ivo PEJČOCH, Jiří PLACHÝ a kol., *Okupace, kolaborace, retribuce*. PIC MO, Praha 2010.

Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK, *Agenti-chodci na popravišti, Kurýři západních zpravodajských služeb popravení v letech 1949–1958*. Svět křídel, Cheb 2010.

Jiří PLACHÝ, *Filozofové v battledressech.* FF UK, Praha 2010.

Daniel POVOLNÝ, *Vojenské řešení pražského jara. II. díl – Československá lidová armáda v srpnu 1968*. PIC MO, Praha 2010.

Jiří RAJLICH, *Hurricane Ace Josef František*. The True Story. Stratus, Sandomierz - Mushroom Model Publications, Redbourn 2010.

Jiří RAJLICH, *Josef František. Pokus o pravdivý příběh československého stíhače.* Svět křídel, Cheb 2010.

Jiří RAJLICH*, Josef František. Historia prawdziwa.* Stratus, Sandomierz 2010.

Eduard STEHLÍK a kol., *Dum Spiro Spero. 601. skupina speciálních sil generála Moravce*. Nakladatel: Martin Vaňourek, 2010.

Eduard STEHLÍK, *Velká kniha československého opevnění.* Knižní klub, 2010.

Eduard STEHLÍK, *Pravicový extremismus v České republice.* PIC MO, Praha 2010.

Eduard STEHLÍK, *Generál Pellé – Obrázkový deník*. PIC MO, Praha 2010.

Eduard STEHLÍK, Barbora POTŮČKOVÁ, Herbert SLAVÍK, *Hrdost a odvaha.* WWA Photo, 2010.

- **ČLÁNKY, STUDIE, STATĚ A ANOTACE PRACOVNÍKŮ VHÚ PRAHA V PERIODIKÁCH, SBORNÍCÍCH A KATALOZÍCH**

Jaroslav BERÁNEK, *Živly Paula Nashe v Dulwichské obrazárně*, HaV, 2010, č. 1, s. 128–129.

Jaroslav BERÁNEK, *Tvořeno válkou: Fotografie Dona McCullina,* HaV, 2010, č. 1, s. 130–131.

Jaroslav BERÁNEK*, Henry Moore v Tate Britain,* HaV, 2010, č. 1, s. 132–135.

Jaroslav BERÁNEK, *Válka a Ministerstvo potravinářství,* HaV, 2010, č. 1, s. 136–138.

Jaroslav BERÁNEK, *V potu tváře pro válku. Čínští nádeníci v 1. světové válce,* HaV, 2010, č. 2, s. 139–141.

Jaroslav BERÁNEK, *Plyn! Plyn! Plyn! Chemická válka 1914–1918*, HaV, 2010, č. 2, s. 142–143.

Jaroslav BERÁNEK, *Zaostřeno: Odette Hallowes a nacistická pistole,* HaV, 2010, č. 2, s. 144.

Jaroslav BERÁNEK, *Rodina Wyethů: Tři generace amerického umění,* HaV, 2010, č. 2, s. 145.

Jaroslav BERÁNEK, *Rodrigo Braga: Více síly než je třeba,* HaV, 2010, č. 2, s. 145.

Jaroslav BERÁNEK*, Nekrolog: Miloslav František Kašpar (1914-2009),* HaV, 2010, č. 2, s. 146–147.

Jaroslav BERÁNEK*, Jejich nejskvělejší hodina. 70. výročí bitvy o Británii,* HaV, 2010, č. 3, s. 120–123.

Jaroslav BERÁNEK, *Muzeum Flanderských polí čeká rekonstrukce,* HaV, 2010, č. 3, s. 138–139.

Jaroslav BERÁNEK, *Doky v Tyneside, 1943: Fotografie Cecila Beatona,* HaV, 2010, č. 3, s. 140–141.

Jaroslav BERÁNEK*, Válka v zálivu 1990–1991: Fotografie Johna Keana,* HaV, 2010, č. 3, s. 141–142.

Jaroslav BERÁNEK*, Brookwood – uctění památky čs. letců RAF*, HaV, 2010, č. 4, s. 112–114.

Jaroslav BERÁNEK, *František Bělský, tvůrce památníku v Cholmondeley*, HaV, 2010, č. 4, s. 115–117.

Jaroslav BERÁNEK, *Všichni na palubu: Příběhy války na moři,* HaV, 2010, č. 4, s. 131–133.

Jaroslav BERÁNEK, *Indické armády, indické umění,* HaV, 2010, č. s. 134–135.

Jaroslav BERÁNEK, *Fiona Banner: Harrier a Jaguar,* HaV, 2010, č. 4, s. 135.

Jaroslav BERÁNEK, *Pod padajícími bombami: Londýn – Coventry – Drážďany,* HaV, 2010, č. 4, s. 136–138.

Michal BURIAN, *První pololetí roku v muzeích VHÚ*. HaV 2010, č. 1, s. 96–99.

Michal BURIAN, *Jordánské Královské tankové muzeum*. HaV 2010, č. 2, s. 108–109.
Michal BURIAN, *Výstava Zlatá? Šedesátá. Vzpomínky a realita*. HaV 2010, č. 3, s. 104–105.
Michal BURIAN, *Prototyp SKOT-IV ve sbírkách VHÚ Praha.* HaV 2010, č. 4, s. 96–101.

Tomáš JAKL, *Květen 1945 ve Slaném*. In: Slaný a Slánsko ve 20. století. Sborník z konference. Slaný 2010.
Tomáš JAKL, *Obrněné vlaky čs. povstalců I.* Svět železnice 2010, č. 2(34), s. 67–73.
Tomáš JAKL*, Obrněné vlaky čs. povstalců II.* Svět železnice 2010, č. 3(35), s. 88–94*.*
Tomáš JAKL*, Obrněné vlaky čs. povstalců III.* Svět železnice 2010, v tisku.
Tomáš JAKL, *Německá protiletadlová baterie na letenské pláni.* HaV, 2010, č. 3, s. 149–151.
Tomáš JAKL, *Digitalizace spisů německé okupační správy v protektorátu.* HaV 2010, č. 4, s. 123.

Ilona KRBCOVÁ, *Restaurování maleb z výtvarných fondů VHÚ*. HaV 2010, č. 2, s. 112–115.

Jindřich MAREK, *Zapomenutý velitel povstalecké oblasti „Praha-východ“ plk. gšt. František Vejmelka.* HaV 2010, č. 3, s. 4–22.

Petr MOUDRÝ, *Konzervace a restaurování sbírek pro expozici Císařské zbrojnice*. HaV 2010, č. 1, s. 100–101.
Petr MOUDRÝ, *Restaurování jezdeckého meče*. HaV 2010, č. 2, s. 110–111.
Petr MOUDRÝ, *Restaurování vojenské pušky Winchester vz. 1866*. HaV 2010, č. 3, s. 106–107.
Petr MOUDRÝ, *Restaurování německé samonabíjecí karabiny*. HaV 2010, č. 4, s. 94–95.

Ivo PEJČOCH, *„Akce Praha – Žatec“. Údajný pokus o vojenský protikomunistický puč*. HaV 2010, č. 2, s. 33–51.
Ivo PEJČOCH, *Staršina František Špiriak, neznámá oběť politických procesů*. HaV 2010, č. 1, s. 69–72.
Ivo PEJČOCH, *Plukovník Václav Čermák*. HaV 2010, č. 4, s. 57–64.
Ivo PEJČOCH, *Hrdelní procesy třetí retribuce*. Totalitarismus 5, Plzeň 2010, s. 98–102.

Ivo PEJČOCH, *Sovětský těžký tank IS-3*. Hobby Historie 2010, č. 1.

Ivo PEJČOCH, *Japonský lehký tank Ha-go*. Hobby Historie 2010, č. 2.

Ivo PEJČOCH, *Izraelský tank Sherman Monster*. Hobby Historie 2010, č. 2.

Ivo PEJČOCH, *Izraelské tankové muzeum Latrún*. Hobby Historie 2010, č. 2.

Ivo PEJČOCH, *Menachem Tiben*. Hobby Historie 2010, č. 3.

Ivo PEJČOCH, *Obrněný automobil Marmon Herrington*. Hobby Historie 2010, č. 4.

Ivo PEJČOCH, *Obrněný vlak Štefánik v Bratislavě*. Hobby Historie 2010, č. 4.

Ivo PEJČOCH, *Samohybná houfnice M37*. Hobby Historie 2010, č. 5.

Ivo PEJČOCH, *Podplukovník Gregor Stegura*. Hobby Historie 2010, č. 5.

Ivo PEJČOCH, *Land-Wasser-Schlepper*. Hobby Historie 2010, č. 6, s. 16–20.

Jiří PLACHÝ, *Návrat nechtěných spojenců (Problém repatriace vojáků polské zahraniční armády na Západě do ČSR).* Východočeské listy historické 2009, 26, Hradec Králové 2010, s. 26–49.

Jiří PLACHÝ, *Padlí a zemřelí vojáci čs. armády ze Slovenska (květen 1938 – březen 1939).* Pamäť národa 2010, č. 1, s. 34–44.

Jiří PLACHÝ, *Československý podíl na spojenecké pomoci při výstavbě jugoslávských jednotek v letech 1944–1945 (Příspěvek k československo-jugoslávským vztahům).* Slovanský přehled 2010, č. 1–2, s. 161–167.

Jiří PLACHÝ, *Případ komisaře Galla a židovští konfidenti pražského gestapa.* In: Ivo PEJČOCH, Jiří PLACHÝ a kol., Okupace, kolaborace, retribuce. Praha 2010, s. 128–133.

Jiří PLACHÝ, *Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta a její studenti v polovině 50. let 20. století z pohledu Státní bezpečnosti*. In: Martina FIAMOVÁ, Pavol JAKUBČÍN (edd.), *Prenasledovanie cirkví v komunistických štátoch strednej a východnej Európy.* ÚPN, Bratislava 2010, s. 84–95.

Jiří PLACHÝ, *Obraz nepřítele. Posádka pevnosti Dunkerque ve výpovědích německých zajatců*. HaV 2010, č. 2, s. 67–91.

Jiří PLACHÝ, *Hroby vojáků padlých v letech 1938–1939 na území dnešní ČR a SR.* HaV 2010, č. 3, s. 44–51.

Jiří PLACHÝ, *Alfred Frenzel – Trojský kůň v Bundestagu*. Dějiny a současnost 2010, mimořádné číslo, s. 41–45.

Jiří PLACHÝ, *Hroby vojáků československé armády na Podkarpatské Rusi.* HaV 2010, č. 4, s. 46–56.

Jiří PLACHÝ, *Druhá aféra „Nepolapitelného Jana“ – Nezdařená provokace tajných služeb proti Janu Smudkovi v roce 1947*. Securitas Imperii, č. 17, s. 2–15.

Daniel POVOLNÝ, *Hokejové události v březnu 1969 z pohledu ČSLA. I. část,* HaV 2010, č. 3, s. 59–83.

Daniel POVOLNÝ, *Hokejové události v březnu 1969 z pohledu ČSLA. II. část,* HaV 2010, č. 4, s. 4-24.

Daniel POVOLNÝ, *The 1968 Military Operations in Czechoslovakia.* In: 7. Österreichischer Zeitgeschichtetag 2008, 1968 – Vorgeschichten – Folgen, Bestandsaufnahme der österreichischen Zeitgeschichte, StudienVerlag, Innsbruck 2010, s. 137–142.

Daniel POVOLNÝ, *1. tanková divize ve Slaném v srpnových dnech roku 1968.* In: Slaný a Slánsko ve 20. století. Sborník z konference. Slaný 2010, s. 163–172.

Jiří RAJLICH, *Vzduchem 1. světovou válkou. Obrazy ze života (a smrti) zapomenutého šikovatele polního pilota Jana Škvora (1893-1918).* HaV 2010, č. 1, s. 73-95.

Jiří RAJLICH, *Eismeerjäger Walter Smejkal. 1. část.* Hobby Historie 2010, č. 1, s. 24-29.

Jiří RAJLICH, *Eismeerjäger Walter Smejkal. 2. část.* Hobby Historie 2010, č. 2, s. 26-31.

Jiří RAJLICH, *Se smyčkou na krku. Sedmdesát roků stará epizoda z francouzského tažení. Miroslav Jiroudek 1914-1995.* Hobby Historie 2010, č. 3, s. 6-11.

Jiří RAJLICH*, Františkův šestnáctý. K 70. výročí bitvy o Británii.* Letectví a kosmonautika Ročenka 2010 – Vzdušné síly Armády České republiky/Czech Air Force Yearbook 2010, s. 36-40.

Jiří RAJLICH, *Barevná Třistadvanáctka* Hobby Historie 2010, č. 4, s. 42-48.

Jiří RAJLICH, *Letecká bitva národů 31. srpna 1918 a její „české“ souvislosti.* HaV 2010, č. 2, s. 4-32.

Jiří RAJLICH, *Vzdušná vítězství nárokovaná čs. stíhači v bitvě o Británii.* HaV 2010, č. 3, s. 124-135.

Jiří RAJLICH, *Vyznamenání velitele čs. stíhačů do sbírek Imperial War Musea Duxford.* HaV 2010, č. 3, s. 135-137.

Jiří RAJLICH, *Generál Udet v Letňanech.* Hobby Historie 2010, č. 5, s. 20-24.

Jiří RAJLICH, *„Žižkovský“ Spitfire.* HaV 2010, č. 4, s. 38-45.

Jiří RAJLICH, *Plukovník v.v. Vít Angetter (1921-2009).* HaV 2010, č. 4, s. 65-80.

Jiří RAJLICH, *Štábní kapitán letectva Zbyněk Roušar.* Hobby Historie 2010, č. 6, s. 30-35.

Jiří RAJLICH, *K problematice zastoupení letců z českých zemí v rakousko-uherském letectvu.* Století letectví v zemích Koruny české, NTM, Praha 2010, s. 77-102.

Robert SPEYCHAL, *Unikátní nálezy na Šumavě*. HaV 2010, č. 4, s. 128-129.

Robert SPEYCHAL, *Komise vojenských tradic a symboliky v roce 2010*. HaV 2010, č. 4, s. 130.

Karel STRAKA, *Ivan Medek (1925–2010).* HaV 2010, č. 1, s. 144–146.

Jan SÝKORA, *Osudy padáku Type B-8*. HaV 2010, č. 3, s. 108–109.

Prokop TOMEK, *Státní bezpečnost v listopadu 1989.* In: Listopad 1989 v Československu, sborník příspěvků z konference uspořádané Muzeem Vysočiny Havlíčkův Brod, 10. října 2009. Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod 2010, s. 27-42.

Prokop TOMEK, *Historický kontext sametové revoluce.* In: Sborník z konference předsedů Parlamentů evropských postkomunistických zemí „Cesta z okovů“, Senát Parlamentu ČR, Praha 2010.

Prokop TOMEK, *Zpravodajská skupina „Iron“ a její infiltrace československými bezpečnostními složkami v letech 1948-1952.* HaV, 2010, č. 3, s. 23-43.

Prokop TOMEK, *Heslo Rudolf Barák.* In: Kolektiv, Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948-1989. Ministři a jejich náměstci. ÚSTR, 2010.

Prokop TOMEK*, VONS a problém takzvaných vyzvědačů.* In: Sborník grantového projektu 3/2010.

Prokop TOMEK*, Poválečná perzekuce bývalých československých příslušníků RAF*. Dějiny a současnost, zvláštní číslo, 2010.

Prokop TOMEK, *Guevarova česká skrýš*. Lidové noviny. Orientace, 24. 4. 2010, s. 24.

Prokop TOMEK, *Minulost vnímáme s velkou mírou hysterie*. E 15, 12. 3. 2010, s. 15-17.

Prokop TOMEK, *Proč by měl být třetí odboj chimérou?* Lidové noviny, Orientace s. 27.

Jan Boris UHLÍŘ, *Význam znovuobnovení ČOS v roce 1990*. Sokol, roč. 67/2010, č. 2, s. 20.

Jan Boris UHLÍŘ, *Pomnichovské ztráty ČOS I*. Sokol, roč. 67/2010, č. 3, s. 20.

Jan Boris UHLÍŘ, *Pomnichovské ztráty ČOS II.* Sokol, roč. 67/2010, č. 4, s. 20.

Jan Boris UHLÍŘ, *Pomnichovské ztráty ČOS III*. Sokol, roč. 67/2010, č. 5, s. 21.

Jan Boris UHLÍŘ, *Emanuel Moravec 1939 – 1945.* In: Okupace, kolaborace, retribuce, Praha 2010, ed. I. Pejčoch, J. Plachý a kol., s. 134-138.

Jan Boris UHLÍŘ, *Fotoalbum Jana Kubiše* (I. část). HaV 2010, č. 1, s. 112-124 (spoluautor M. Burian).

Jan Boris UHLÍŘ, *Muž, který se obětoval*. Respekt, roč. XXI/2010, č. 39, s. 64-66.

Jan Boris UHLÍŘ*, Fotoalbum Jana Kubiše (II. část).* HaV 2010, č. 2, s. 124-133 (spoluautor M. Burian).

Jan Boris UHLÍŘ, *Fotoalbum Jana Kubiše (III. část).* HaV 2010, č. 3, s. 110-119 (spoluautor M. Burian).

Jan Boris UHLÍŘ, *Fotoalbum Jana Kubiše (IV. část).* HaV 2010, č. 4, s. 102-111 (spoluautor M. Burian).

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY

NÁZEV

Vojenský historický ústav Praha

užívaná zkratka VHÚ Praha

ADRESA

Vojenský historický ústav Praha

U Památníku 2

130 05 Praha 3

Armádní muzeum Žižkov

U Památníku 2

130 05 Praha 3 – Žižkov

Letecké muzeum Kbely

Mladoboleslavská ul.

190 00 Praha 9 - Kbely

Vojenské technické muzeum Lešany u Týnce nad Sázavou

257 42 pošta Krhanice

ZŘIZOVATEL

Česká republika – Ministerstvo obrany

Tychonova 1

160 00 Praha 6

ZŘÍZENÍ

Vojenský historický ústav Praha zřízený výnosem MNO-hl. štáb čj. 166/4. oddělení 1945/čj.6/VUV-1945/ navazuje na činnost Památníku Odboje zřízeného nařízením ministerstva národní obrany čj. 22401 ze dne 4. května 1919 pod protektorátem prezidenta T. G. Masaryka a na činnost Československého válečného musea zřízeného výnosem ministerstva národní obrany čj. 107.703/7 ze dne 1. října 1920. Rovněž navazuje na činnost Památníku osvobození a Vojenské ústřední knihovny.

KONTAKTY

Ředitelství

Sekretariát	+420 973 204 900
Fax	+420 973 204 933
E-mail	museum@army.cz
www stránky	www.vhu.cz
Vrátnice	+420 973 204 913

Správní rada pro vyřízení

Vývozní povolení, dary či výkupy	+420 973 204 903
Zápůjčky	+420 973 204 908

Oddělení pro styk s veřejností

Vedoucí oddělení	+420 973 204 960
Objednávky komentovaných prohlídek pro školy	+420 973 204 951

Knihovny

Referát historie knihovních fondů	+420 973 204 928
Referát speciálních knihovních fondů	+420 973 215 559

Časopis Historie a Vojenství

Šéfredaktor	+420 973 204 941

Komise vojenských tradic a symboliky

Předseda komise	+420 973 204 952

Armádní muzeum Žižkov

Pokladna muzea	+420 973 204 924

Letecké muzeum Kbely

Vrátnice	+420 973 207 500

Vojenské technické muzeum Lešany

Vrátnice	+420 973 296 16